

ВСТУП

«Фінансовий стан підприємства це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів, характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [63]. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових і інших відносин.

Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на вітчизняних підприємствах відіграє аналіз фінансового стану підприємств, який відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних та фінансових рішень. І хоча сам термін «фінанси» за останні 10-15 років пройшов через певні зміни та суттєво ускладнився, фінансові аналітики у країнах з розвинутою ринковою економікою традиційно займаються розрахунком коефіцієнтів, статистичним аналізом, складанням трендів для прогнозування.

Функціонування підприємства у ринкових умовах пов'язане з певними обмеженнями:

- обмеження у ресурсах, обмеження попиту на продукцію,
- фінансові (бюджетні) обмеження,
- часові обмеження, пов'язані з інфляцією.

Одночасно ринкові перетворення зумовлюють істотний вплив на діяльність будь-якого суб'єкта господарювання непередбачуваних факторів, що спонукає підприємство застосовувати гнучку систему регулювання його роботи. Тому актуальним є постійне дослідження фінансового стану підприємства та його оцінка, оскільки з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого боку – визначає

передумови подальшого розвитку підприємства. Все вищеперераховане свідчить про актуальність теми випускної роботи.

Проблема оцінки фінансового стану підприємства всебічно досліджується і знайшла своє місце в роботах О.М. Бандурки, М.Д. Білика, Н.А. Букало, Н.М. Давиденко, М.Н. Дем'яненко, С.І. Іщука, О.Є Кузьміна, А.М. Кулика, М.Я. Коробова, А.М. Поддєрьогіна, С.Ф. Покропивного та інших.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є розробка і реалізація заходів, спрямованих на покращення платоспроможності, підтримку достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, можливості подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу та ухвалення відповідних рішень.

Мета випускної роботи полягає в дослідженні теоретичних питань та розробці практичних рекомендацій щодо покращення фінансового стану малого підприємства ТОВ «Ріва-норд».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань, а саме:

- дослідити економічну сутність поняття «фінансовий стан» підприємства та його відів;
- обґрунтувати необхідність інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємств;
- обґрунтувати доцільність розрахунку окремих показників оцінки фінансового стану підприємств;
- вивчити методику аналізу фінансового стану підприємства;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність малого підприємства ТОВ «Ріва-норд»;
- здійснити аналіз фінансового стану підприємства ТОВ «Ріва-норд»;
- оцінити динаміку та стан ліквідності і платоспроможності підприємства ТОВ «Ріва-норд»;
- дослідити рентабельність та фінансову стійкість підприємства ТОВ «Ріва-норд»;

- оцінити ділову активність підприємства ТОВ «Ріва-норд»;
- сформулювати обґрунтовані висновки і пропозиції за результатами дослідження.

Об'єктом дослідження в випускній роботі є виробничо – господарська діяльність малого підприємства ТОВ «Ріва-норд».

Предмет дослідження – є фінансовий стан малого підприємства.

У даній роботі будуть використані наступні аналітичні методи: порівняльний аналіз, методи табличного і графічного відображення даних, метод відносних величин, абсолютних різниць і ланцюгових підстановок.

Інформаційною базою написання випускної роботи послужили законодавчі й нормативні документи, діючі на підприємстві ТОВ «Ріва-норд», планові й фактичні дані, а також спеціальна література з дослідження обраної теми.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансовий стан підприємства як економічна категорія його сутність та види

На сучасному етапі розвитку господарюючі суб'єкти різних організаційно-правових форм поставлені в такі жорсткі економічні межі, які обумовлюють проведення ними збалансованої зацікавленої політики по підтримці і зміцненню свого фінансового стану, платоспроможності і фінансової стійкості. «Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств та інших суб'єктів господарювання в підготовці та прийнятті управлінських рішень. Ефективність яких багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання наявного й очікуваного фінансового стану підприємства» [26]. Тому, фінансовий стан це «найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства. Він визначає конкурентоздатність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якому ступені гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів по фінансовим і іншим відносинам» [54].

Відзначимо також, що «фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [63].

Таким чином, під фінансовим станом підприємства у цілому, розуміють його ступінь забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Вивчення літературних джерел стосовно визначення терміну «фінансовий стан підприємства» показало, що вагомий внесок у дослідження означеної

проблематики внесли такі українські науковці, як О.М. Бандурка, М.Д. Білик, М.Т. Білуха, Н.А. Букало, О.Є Гудзь, Н.М. Давиденко, М.Н. Дем'яненко, Н.М. Деєва, О.І. Дедіков, С.І. Іщук, О.Є Кузьмін, А.М. Кулик, А.М. Литовських, О.Г.Мельник, М.Я. Коробов, А.М. Поддєрьогін, С.Ф. Покропивний, О.О. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко, О.С. Філімоненков, а також зарубіжні вчені У. Бівер, Є. Бріхгем, І. Бланк, Е. Ельтман, Л.А. Лахтіонова, Е. Нікбахт, В.М. Рдіонова, М.О. Федотова, Р.С. Сайфулін, Д. Таффлер та ін.

Аналіз теоретичних і практичних публікацій з означеної тематики свідчить про те, що питання і донині залишається дискусійним. Оскільки, в науковій і практичній літературі ще немає загальноприйнятої точки зору щодо теорії даної економічної категорії. У науковій літературі існує різноманітність підходів щодо визначення суті фінансового стану підприємства. Пропозиції науковців відносно визначення зводяться переважно до трактування з урахуванням декількох окремих елементів фінансового стану підприємства, які не повністю його характеризують.

У табл. 1.1. приведені найбільш поширені тлумачення цього терміну.

Таблиця 1.1.

Визначення сутності фінансових ресурсів підприємства

Автор	Змістова характеристика поняття «фінансові ресурси»	Джерело (автор, назва джерела)
1	2	3
Бандурка О.М.	«визначає фінансовий стан як ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [60].	Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2002.
Білуха М. Т.	«стверджує про те, що фінансовий стан підприємства – «це його активи і пасиви, що відображають наявність і розміщення фінансових ресурсів на певну дату» [10].	Білуха М. Т. Курс аудиту : підручник / М. Т. Білуха. - К. : Вища шк. ; Знання, 1998. - 574 с.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Білик М.	«розглядає фінансовий стан підприємства як «реальну (фіксовану на момент часу) і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка» [9].	Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. - 2005. - № 3. - С. 117-128..
А. М. Литовських	«визначає фінансовий стан господарюючого суб'єкта, як характеристику його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами» [36].	Литовських А. М. Фінансовий менеджмент / А. М. Литовських [Електронний ресурс].
Коробов М. Я	«розглядає фінансовий стан підприємства як складну, інтегровану за багатьма показниками характеристику якості його діяльності, що можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями»[32].	Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. - К. : Знання, 2000. - 378 с.
Терещенко О.О	«визначає фінансовий стан підприємства як кінцеві результати його діяльності» [49].	Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник / О. О. Терещенко. - К. : КНЕУ, 2003. - 554 с. - ISBN 966-574-441-0
Поддєрьогін, М. Д.	«визначає фінансовий стан як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів, характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [63] .	Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. ; кер. кол. авт. і наук. А. М. Поддєрьогін. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2004. - 546 с
Покропивний С. Ф.	«характеризує фінансовий стан підприємства рівнем прибутковості і рентабельності капіталу, фінансовою стійкістю і динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями» [19].	Економіка підприємства: підручник За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Київ: КНЕУ, 2001- 528 с

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Савицька Г.В	визначає фінансовий стан підприємства як економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкту господарювання до саморозвитку[44].	Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности/ Савицкая Г.В. – М.:ИНФРА-М. – 2003., с. 169
Філімоненков О. С	визначає фінансовий стан як реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати цю діяльність у майбутньому [12].	Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. С. Філімоненков. - К. : Ельга ; Ніка-Центр, 2002. - 360 с. - ISBN 966-521-166-8.

Таким чином, фінансовий стан підприємства є дуже містким поняттям. Деякі дослідники зосереджують свою увагу тільки на окремих аспектах фінансового стану суб'єктів господарювання. Так, Н.М. Давиденко, О.Є, Гудзь, досліджують проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств; Н.А. Букало – особливості управління дебіторською заборгованістю; О.Г. Мельник – нормативно-критеріальне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства тощо. Особливість визначення Г.В. Савицької полягає в тому, що автор визнає фінансовий стан економічною категорією та підкреслює, що вона відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу, адже далі ситуація може бути іншою.

Ряд авторів вважає, що фінансовий стан - це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу.

Найбільш широкі з приведених визначень фінансового стану наведено А.М. Поддєрьогінін. «Виходячи з його твердження, можна говорити, що фінансовий стан підприємства характеризується певною системою показників, які залежать від структури активів та капіталу підприємства, обумовлених ефективністю використання останнього» [63].

Узагальнивши різні підходи до трактування поняття, можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства – це характеристика діяльності підприємства в певний період, що визначає реальну та потенційну можливість

підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування господарської діяльності і здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є виявлення проблем його функціонування, розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, та достатнього рівня фінансової стійкості, а також встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, забезпечити прибутковість та зростання виробничого потенціалу.

«Стан підприємства визначають за такими елементами:

- прибутковістю роботи підприємства;
- оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- наявністю власних фінансових ресурсів не лише мінімально потрібного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції;
- раціональним розміщенням основних і обігових фондів;
- платоспроможністю та ліквідністю» [23].

Фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як систему взаємопов'язаних елементів, що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, обумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства (рис. 1.1).

«Як видно з рисунку 1.1 виділяються декілька рівнів впливу ендогенних і екзогенних факторів на фінансовий стан підприємства. Так, безпосередньо оцінка фінансового стану залежить від рівня доходу і прибутку підприємства, та структури капіталу і активів. Дані фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ефективності використання капіталу. Зовнішні фактори непрямо впливають на загальну оцінку фінансового стану. Так, вплив екзогенних факторів на загальний рівень фінансового стану можна оцінити як непрямий, оскільки кількісний вираз впливу того або іншого фактору неможливий, але зазначені фактори безпосередньо впливають на внутрішнє середовище функціонування підприємства, а показники що її

характеризують вже напряду впливають на фінансовий стану підприємства» [54]

Рис. 1.1. Фінансовий стан як система взаємопов'язаних елементів [62].

У процесі фінансово-господарської діяльності відбувається безперервний процес кругообігу капіталу, змінюються структура засобів і джерел їх формування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і як наслідок фінансовий стан підприємства, зовнішнім проявом якого виступає платоспроможність.

Моніторинг і своєчасна оцінка показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості є актуальними і важливими, а особливо у період економічної кризи, коли вкрай гостро постає питання дефіциту фінансових ресурсів підприємств.

«Виділяють наступні типи фінансової стійкості підприємства:

1) абсолютна фінансова стійкість (трапляється на практиці дуже рідко) - коли власні оборотні кошти забезпечують запаси й витрати;

2) нормально стійкий фінансовий стан — коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довго строкowymi позиковими джерелами;

3) нестійкий фінансовий стан — коли запаси й витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;

4) кризовий фінансовий стан — коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство стає на межі банкрутства» [12].

Таким чином, «Фінансовий стан може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим. Здатність організації успішно функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому середовищі, що змінюється, постійно підтримувати свою платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки. Для забезпечення стійкого фінансового стану організація повинна володіти гнучкою структурою капіталу і уміти організувати його рух так, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для нормального функціонування» [32].

Відзначимо також, що фінансовий стан організації, його стійкість і стабільність залежать від результатів виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове положення організації. А якщо, в результаті спаду виробництва і реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки і суми прибутку, то як наслідок – погіршення фінансового стану організації і її платоспроможності. Отже, стійкий фінансовий стан є не грою випадку, а підсумком умілого управління всім комплексом чинників, що визначають результати фінансово-господарської діяльності організації.

І, як підсумок, підкреслимо: фінансовий стан — найважливіша

характеристика економічної діяльності підприємства, оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів із фінансових і інших відносин.

1.2. Сутність та особливості фінансової діяльності на малому підприємстві

Підприємства залежно від чисельності працівників і річного обсягу валового доходу від реалізації продукції поділяються на малі, середні та великі.

«Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей самий період не перевищує суми, еквівалентної 10 млн євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні» [73].

Особливість малих підприємств полягає в здатності оперативно реагувати на потребі ринку, забезпечувати його насичення споживчими товарами і послугами, достатньої рентабельності їх діяльності за умов значних обмежень, швидкій окупності витрат. «Ефективне функціонування малих форм виробництва визначається поряд їх переваг в порівнянні з крупним виробництвом: близькістю до місцевих ринків і пристосуванням до запитів клієнтури; виробництвом малими партіями (що не вигідно крупним фірмам); виключенням зайвих ланок управління і т.д.» [25]. На рисунку 1.2. наочно вказані основні чинники, які зумовлюють необхідність малого підприємництва в економіці держави (рис. 1.2.).

Проте, в теж час малі підприємства випробовують значні труднощі у зв'язку з високим рівнем податків, браку власних фінансових ресурсів, неможливістю залучення зовнішніх джерел фінансування. Тому вони потребують особливої державної уваги і підтримки.

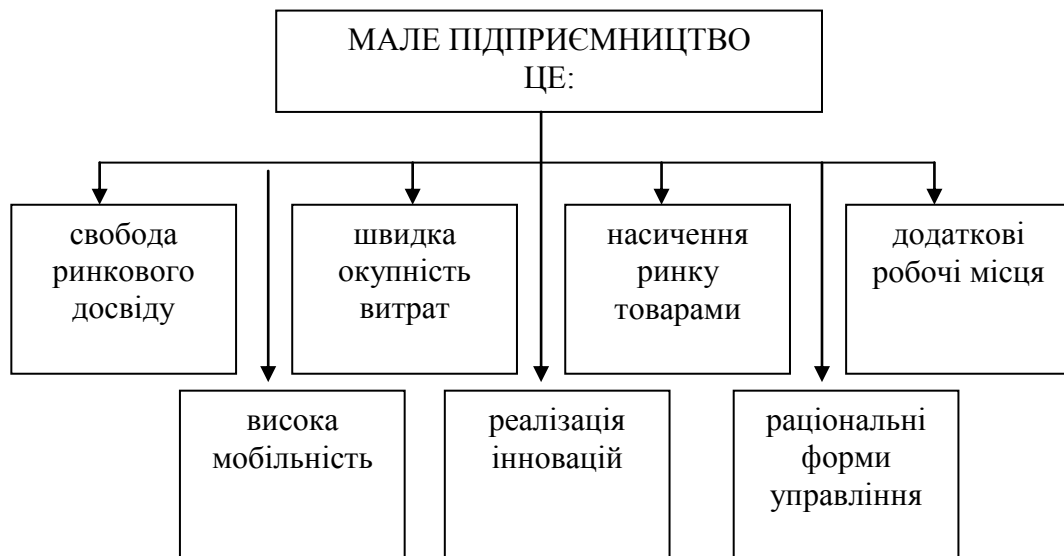

Рис. 1.2. Головні чинники які характеризують необхідність малого підприємництва в економіці і суспільстві

Таким чином, «фактично малий бізнес є специфічним суб'єктом національної економіки й за низкою критеріїв відрізняється від інших. Назвемо ці критерії:

1. Мета створення малого підприємства. У більшості малий бізнес створюється для власного забезпечення працюючих у ньому та достатнього рівня матеріальної забезпеченості, а не з метою довготривалої експансії або отримання надприбутків.

2. Динаміка розвитку певного суб'єкта малого бізнесу. На першому етапі становлення мале підприємство розширюється та набирає темпи зростання, орієнтуючись на власні сили та використовуючи всі доступні йому ресурси. На другому етапі розвитку його потужність стабілізується на відповідному рівні або переходить до іншої категорії суб'єктів економіки. Перебіг розвитку цих етапів набагато швидший, ніж у інших суб'єктів економіки, що й визначає високий динамізм цього сектора.

3. Значний ризик ведення власної справи суб'єктами малого бізнесу. Передусім це зумовлене розмірами малого бізнесу та відсутністю необхідних матеріально-фінансових резервів, що й визначає високу мобільність цього бізнесу, але водночас і підвищує його вразливість.

4. Кадрове забезпечення малих підприємств. Через свої розміри та цілі існування малий бізнес, зазвичай, не має можливостей для залучення висококваліфікованих, високооплачуваних найманих працівників, особливо менеджерів і бухгалтерів і спирається на власні сили.

5. Особливості оподаткування та звітності. Особливість оподаткування суб'єктів малого підприємництва полягає в можливості переходу на сплату єдиного податку та спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку й звітності.

Усі ці особливості малого бізнесу визначають значний динамізм і доволі невеликий загальний термін існування конкретних суб'єктів цього виду бізнесу, що на макрорівні характеризується швидким темпом оновлення своїх складових» [7].

Розглянуті особливості функціонування малого бізнесу, його переваги та недоліки визначають специфіку організації фінансової діяльності на малому підприємстві.

Фінанси суб'єктів господарювання, зокрема малих підприємств, є грошові відносини, пов'язані з формуванням і розподілом фінансових ресурсів, які формуються за рахунок таких джерел, як: власні і прирівняні до них засоби.

Сутність фінансового менеджменту на малому підприємстві відображається його функціями — видами управлінської діяльності, спрямованими на досягнення цілей та вирішення завдань фінансового управління. Виділяють такі функції фінансів малого бізнесу: планування, організація, мотивація, контроль та координація. Усі функції фінансового менеджменту взаємопов'язані між собою (рис.1.3.)

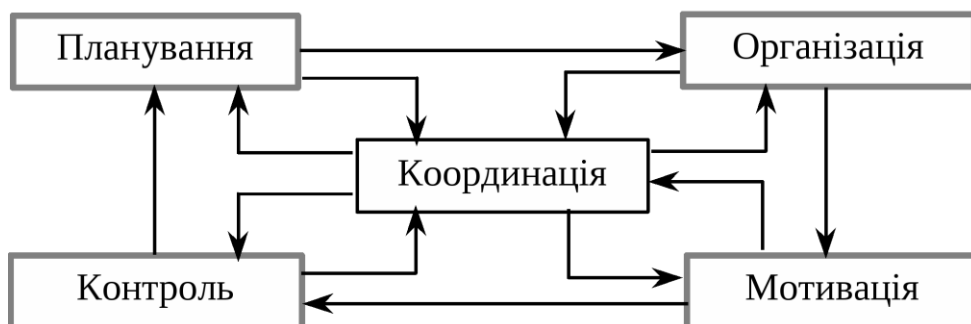

Рис. 1.3. Функції фінансового менеджменту на малому підприємстві

«Фінансовий менеджмент малого бізнесу, з одного боку спрямований на забезпечення фірми оптимальною сумою грошових надходжень, збереження фінансової стійкості та ліквідності малого підприємства, а з іншого — на отримання максимального прибутку за мінімального ризику. Для малих підприємств прибуток і ризик — ключові елементи фінансового менеджменту суб'єктів малого підприємництва. Основні чинники, які впливають на організацію управління фінансами малого підприємства: кількість працюючих, їхній склад; організаційна структура підприємства; сфера діяльності; асортимент продукції; форма власності; співвідношення попиту та пропозиції продукції, що виробляється» [75].

Також відзначимо, що, «за економічною суттю фінанси малого бізнесу — це форми і методи створення та використання фондів фінансових ресурсів для забезпечення господарської діяльності підприємства. Весь процес опосередкування фінансами циклу господарювання є не що інше, як фінансова діяльність. Підприємство повинно організувати фінансове забезпечення так, щоб це сприяло підвищенню ефективності виробництва і забезпечувало позитивний фінансовий результат. Фінансове забезпечення малого підприємництва досягається за допомогою мобілізації фінансових ресурсів. Сам процес створення фінансових ресурсів має відмінні риси через те, що суб'єктами малого підприємництва виступають фізичні особи-підприємці та малі підприємства. Масштаби, мета, форми і види виробничо-фінансової діяльності підприємства виявляють суттєвий вплив на вибір джерел фінансування і їх структуру» [15] (Рис. 1.4.).

«Залучення фінансових ресурсів та фінансова робота у малому бізнесі має свою специфіку відносно суб'єктів великого підприємництва. Малий бізнес має обмежений доступ до фінансових та грошових ринків. Емісія акцій скоріше є винятком та має відносно невисокий рівень попиту. Отримати кредит не вдається не тільки через високу вартість, а й через ризиковий фінансовий стан підприємства і відсутність кредитної політики. За таких умов все залежить від підприємницької винахідливості фірми» [15].

Рис. 1.4. Структури джерел створення фінансових ресурсів малого підприємства

Основні фінансові ресурси малого підприємства класифікують таким чином:

- утворені за рахунок власних і притриманих до них засобів. Формуються за рахунок доходів (прибуток від фінансових операцій, прибуток від основної діяльності і інші види доходів) і надходжень (амортизаційні відрахування, виручка від реалізації вибулого майна, пайові і інші внески членів трудового колективу);

- мобілізовані на фінансовому ринку (продаж власних акцій і інших видів цінних паперів, кредитні інвестиції);

- перерозподілені, що поступають в порядку перерозподілу (страхове відшкодування по ризиках, що наступили, дивіденди і відсотки по цінних паперах інших емітентів, бюджетні субсидії, інші види ресурсів).

«Формовані з різних джерел фінансові ресурси дають можливість підприємству своєчасно інвестувати засоби в нове виробництво, забезпечувати при необхідності розширення і технічне переозброєння підприємства, що діє, фінансувати дослідження, розробки і їх впровадження. Фінансове забезпечення відтворювальних витрат може здійснюватися в трьох формах: самофінансування, кредитування і державне фінансування» [28].

«Самофінансування засноване на використанні власних фінансових ресурсів підприємства. При недостатності власних засобів воно може або

скоротити деякі свої витрати, або скористатися засобами фінансового ринка на основі операцій з цінними паперами.

Кредитування - це такий спосіб фінансового забезпечення відтворювальних витрат, при якому витрати покриваються за рахунок позики банку, поворотності, що надається на початках, платності, терміновості.

На практиці всі перераховані форми фінансування витрат можуть застосовуватися одночасно. Головне - добитися між ними оптимального співвідношення. Це можливо лише на основі активної фінансової стратегії, що проводиться фінансовими службами малого підприємства. В цьому випадку фінансове положення підприємства вважається стійким» [48].

Підкреслимо, що, «при організації малого бізнесу пошук джерел початкового капіталу є ключовим фактором його подальшого існування. До фінансових ресурсів, залучених із зовнішніх джерел, належать кошти у формі прямих інвестицій, фінансування, довгострокових кредитів, кредиторської заборгованості, тимчасових (короткострокових) зобов'язань і т.д.

Питома вага власних фінансових ресурсів малих підприємств у структурі джерел фінансового забезпечення в середньому коливається в межах 35- 40% до загальної суми. Виявлення такої особливості дає можливість зробити висновок про можливість значної мобілізації фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел. Власні джерела, в свою чергу, поділяються на вперше залучені в оборот, тобто ті, з якими підприємство починає свою діяльність (статутний капітал) і які концентруються у стартовому капіталі, та повторно залучені в результаті перерозподілу коштів в активах та капіталі (нерозподілений прибуток, резервний капітал, іммобілізація залишкових поточних активів, додатковий капітал). Величина власних фінансових ресурсів тісно пов'язана з обсягом виробництва і ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства» [63].

При нестачі власних коштів малий бізнес вдається до фінансування господарської діяльності за рахунок зовнішніх джерел (рис. 1.5.).

Рис. 1.5. Джерела фінансових ресурсів суб'єктів малого підприємництва

«Складність в обслуговуванні банківських кредитів зумовлюється розмірами кредитів, складною процедурою прийняття банками відповідних рішень про кредитування, відсутність у суб'єктів малого підприємництва достатньої кількості майна, що може бути заставою при отриманні кредиту, небажання позичальників надавати банку інформацію про свій бізнес.

Альтернативою банківським установам є кредитні спілки – небанківські кредитні установи, які надають кредити підприємствам малого бізнесу досить оперативно й без зайвих бюрократичних процедур. Кредитування бізнесу може здійснюватися шляхом залучення коштів постачальників на умовах відстрочки платежу, тобто за отриманий товар кошти сплачуються не відразу, а через визначений за домовленістю час. За користування такими кредитними ресурсами відсотки не сплачуються, а у випадках, коли сума боргу буде погашена достроково, постачальник може надавати покупцеві знижку з ціни. В період відстрочки платежу можна вільно маневрувати коштами, що передбачені для оплати і отримати певну економічну вигоду» [63].

Використання фінансових ресурсів здійснюється малим підприємством по багатьом напрямам, головними з яких є:

- організація звичайної (статутної) діяльності підприємства;
- платежі організаціям фінансово-банківської системи у зв'язку з виконанням фінансових зобов'язань (внесення податків до бюджету, сплата відсотків банкам за користування кредитами, погашення раніше узятих позик, страхові платежі);
- інвестування власних засобів в капітальні витрати на розширення виробництва і його технічне оновлення;
- інвестування фінансових ресурсів в цінні папери інших фірм, що набувають на ринку;
- напрям фінансових ресурсів на утворення грошових фондів заохочувального і соціального характеру;
- інше.

Таким чином, фінансовий менеджмент малого підприємства складний та багатогранний процес, метою якого є збільшення обсягів фінансових ресурсів. Створення на малому підприємстві зрозумілої та логічної схеми організації даного процесу, що припускає підвищення ефективності використання ресурсів за рахунок мобілізації внутрішніх резервів, є реальним чинником підвищення ефективності його фінансово - господарської діяльності.

1.3. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану малого підприємства

Для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень і організації ефективної фінансової діяльності керівництво малого підприємства повинне бути повністю забезпечене якісною, достовірною інформацією.

«Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту являє собою безперервний і цілеспрямований відбір відповідних інформаційних показників, які необхідні для здійснення аналізу, планування і підготовки управлінських рішень за всіма напрямками фінансової діяльності малого підприємства.

Фінансова інформація представляє собою набір даних (в систематизованій певним чином формі) про стан: господарських ресурсів, зобов'язань і фінансових джерел фірми; рівня прибутку і витрат, що дозволяють судити про очікувані доходи і пов'язані з ними ризики; якість її активів; обсяг потоків грошових коштів» [62].

Інформація для оцінки фінансового стану малого підприємства підприємства подається у вигляді зібраних, оброблених і розподілених даних щодо фінансових ресурсів підприємства і їх потоків, фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства.

Кожне підприємство має у своєму розпорядженні три типи інформації: нормативну, планову і фактичну. Інформацію, яка використовується для потреб фінансового менеджменту, можна також згрупувати залежно її джерела і призначення. До таких класифікаційних груп інформаційного забезпечення можна віднести:

- 1). Фінансову звітність, зокрема баланс і звіт про фінансові результати (форми №1-м і № 2-м офіційної бухгалтерської звітності), оперативні, статистичні та фінансові дані, а саме, розроблені підприємством форми документів-носіїв оперативної інформації, а також накопичувані реєстри усіх видів звітної інформації.

2) Законодавчо-правові і нормативно-методичні документи з питань фінансової діяльності, а саме, закони та правові акти нормативного і інструктивного характеру, а також методичні вказівки для інформаційного забезпечення управління всіх рівнів (державного, галузевого).

3) Планово-прогнозу інформацію, тобто показники, що характеризують фінансовий стан і результати фінансової діяльності по підприємству в цілому і його окремих структурних підрозділах: дані балансу та звіту про фінансові результати, нормативно-планові показники, які пов'язані з фінансовим розвитком підприємства.

«У системі інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень щодо фінансової діяльності підприємства без сумніву ключову роль грає фінансова (бухгалтерська) звітність. Фінансова звітність уявляє собою найбільш достовірну інформаційну модель підприємства, доступну, як правило, для широкого користування; остання обставина саме припускає і визначає достовірність цього інформаційного джерела» [72].

«На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні і слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі» [63].

Для суб'єктів малого підприємництва передбачено складання та подання річної скороченої фінансової звітності, яка включає баланс та звіт про фінансові результати спрощеної форми. Форми звітності та порядок їх заповнення суб'єктами малого підприємництва розглядаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Таким чином, основною інформаційною базою для оцінки фінансового стану малого підприємства є дані:

- балансу (форма №1-м);
- звіту про фінансові результати (форма №2-м);
- дані статистичної звітності та оперативного обліку.

Головним джерелом інформації про фінансовий стан є баланс підприємства.

«За допомогою балансу можна визначити склад і структуру майна підприємства та джерел його формування, співвідношення власного і позичкового капіталу, наявність і динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості та багато інших показників. Отримання такої інформації є необхідною умовою оцінки ефективності фінансової діяльності в даний час і майбутніх вкладень капіталу, ступеня фінансових ризиків.

Звіт про фінансові результати допомагає оцінити результати минулої діяльності підприємства, його доходи, витрати і рентабельність за розглянутий період, здатність ефективно використовувати ресурси.

Таким чином, компоненти фінансової звітності відображають різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду, розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим ретроспективний аналіз і оцінку діяльності та фінансового стану підприємства» [76] (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Призначення основних компонентів фінансової звітності малого підприємства [76].

Компонент фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство (імовірно) контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності підприємства; структури доходів та витрат

«Крім того, фінансова звітність підприємств містить іншу інформацію щодо стану фінансів підприємств. На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі» [43].

1.4. Методика оцінки і аналізу фінансового стану малого підприємства

«Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств та інших суб'єктів ринку в підготовці та прийнятті управлінських рішень. Ефективність цих рішень багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання їх існуючого й очікуваного фінансового стану. Фінансовий аналіз – це метод оцінювання і прогнозування фінансового стану суб'єктів господарювання. Як метод дослідження фінансовий аналіз полягає в розчленуванні діяльності підприємства на складові» [26].

Зміст фінансового аналізу діяльності малого підприємства полягає в комплексному вивченні його функціонування з метою об'єктивної оцінки досягнутих фінансових результатів і виявлення шляхів подальшого підвищення прибутковості (рентабельності) при забезпеченні безпечного рівня ліквідності.

«Таким чином, фінансовий аналіз можна визначити як процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку (рис 1.6.)» [26].

«Мета фінансового аналізу – інформаційно забезпечувати прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства. Ідеться про отримання відносно невеликої кількості ключових, найінформативніших параметрів, що всебічно характеризують фінансову діяльність підприємства (платоспроможність, фінансову стійкість, незалежність, рентабельність, імовірність банкрутства тощо)» [26].

Рис. 1.6. Схема фінансового аналізу діяльності малого підприємства

«Аналіз фінансового стану також переслідує ще декілька цілей:

- ідентифікацію фінансового положення;
- виявлення змін фінансового стану у просторі та часі;
- виявлення основних факторів, що викликали зміни у фінансовому стані;
- прогноз основних тенденцій фінансового стану підприємства» [72].

При цьому необхідно вирішувати наступні задачі:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної і фінансової діяльності дати оцінку виконання плану по знаходженню фінансових ресурсів і їх використанню з позиції покращення фінансового стану підприємства.

2. Прогнозувати можливі фінансові результати, економічну рентабельність, виходячи з реальних умов господарювання і наявності власних та залучених ресурсів, складати моделі фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів.

3. Розробляти конкретні заходи, які спрямовані на більш ефективне використання фінансових ресурсів і укріплення фінансового стану підприємства.

Фінансовому аналізу малого підприємства властива своя методологія - система методів і принципів дослідження показників його фінансової діяльності.

У аналізі фінансового стану підприємства найчастіше застосовують наступні прийоми його здійснення (табл. 1.3.).

Таблиця 1.3.

Прийоми проведення аналізу фінансового стану підприємства [72].

Назва прийому	Характеристика
1	2
Читання звітності (експрес-аналіз)	Вивчення абсолютних показників, представлених у звітності. За допомогою читання звітності визначають загальне майнове положення підприємства, його короткострокові і довгострокові інвестиції, вкладення у фізичні і фінансові активи, джерела формування власного капіталу і позикових коштів, оцінюють зв'язок підприємства з постачальниками і покупцями, фінансово-кредитними установами, оцінюють виручку від діяльності і прибуток поточного року. Для ефективного використання цього прийому потрібен високий рівень спеціальних знань.
Горизонтальний (тимчасовий) аналіз	Горизонтальний аналіз оцінює абсолютні і відносні зміни різних статей звітності в порівнянні з попереднім періодом.
Вертикальний (структурний) аналіз	Визначення структури фінансових показників з виявленням впливу різних факторів на результат в цілому
Трендовий аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників за перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану)

1	2
Аналіз відносних показників (коефіцієнтів)	Розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками
Порівняльний аналіз	Внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження, при цьому факторний аналіз може бути як прямим, коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник

Із сукупності спеціальних методичних прийомів фінансового аналізу можна виокремити неформалізовані і формалізовані.

«Неформалізовані прийоми аналізу базуються на логічній оцінці без використання жорстких взаємозв'язків та залежностей досліджуваних об'єктів. Ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки базуються на знаннях, досвіді, інтуїції спеціалістів. До них відноситься, насамперед, метод Делфі, методи експертних оцінок, сценаріїв тощо.

Формалізовані прийоми аналізу ґрунтуються на чітко встановлених, жорстких взаємозв'язках між досліджуваними показниками. Якщо неформалізовані прийоми відносяться переважно до якісних методів, то формалізовані можна віднести до кількісних прийомів аналізу» [14].

«До формалізованих методів фінансового аналізу належать:

- ланцюгових підстановок,
- арифметичних різниць,
- балансовий,
- відокремлення ізольованого впливу факторів,
- відсоткових чисел,
- диференційний,

- інтегральний,
- дисконтування,
- інші.

У процесі фінансового аналізу широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів)» [72].

Фінансовий аналіз виконується за допомогою різноманітних моделей, які допомагають знаходити і вивчати взаємозв'язки між основними показниками діяльності підприємства. Найбільш використовувані серед них наступні: описові, предикативні, нормативні.

«Описові моделі є основними. До них належать: побудова системи звітних балансів; подання фінансової звітності у різних аналітичних розрізах; вертикальний та горизонтальний аналіз звітності; система аналітичних коефіцієнтів; аналітичні записки до звітності. Описові моделі засновані на використанні інформації з бухгалтерської звітності.

Предикативні моделі — це моделі передбачувального, прогностичного характеру. Вони використовуються для прогнозування доходів та прибутків підприємства, його майбутнього фінансового стану. Найбільш поширені з них: розрахунки точки критичного обсягу продажу, побудова прогностичних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу (жорстко детерміновані факторні та регресивні моделі).

Нормативні моделі — це моделі, які уможливають порівняння фактичних результатів діяльності підприємства із нормативними (розрахованими на підставі нормативу). Ці моделі використовуються, головне, у внутрішньому фінансовому аналізі. Їхня суть полягає у встановленні нормативів на кожну статтю витрат стосовно технологічних процесів, видів виробів та у розгляді і з'ясуванні причин відхилень фактичних даних від цих нормативів» [16].

Відзначимо також, що фінансовий аналіз малого підприємства значною мірою базується на застосуванні жорстко детермінованих факторних моделей.

Тому, його центральною ланкою є факторний аналіз. Факторний аналіз дозволяє оцінити вплив факторів на зміну результативного показника, а звідси і можливий пошук резервів виробництва.

«Практично всі прийоми факторного аналізу опираються на логічний прийом – елімінування. Відомо, що зміна результативного показника залежить від зміни значної кількості факторів. Суть елімінування полягає у тому, що якщо оцінюється вплив певного фактора на зміну результативного показника, решта факторів, що утворюють разом з досліджуваним факторну систему, залишаються незмінними.

У фінансовому аналізі застосовуються такі методичні прийоми факторного аналізу: ланцюгові підстановки; абсолютні різниці; відносні різниці; індексний спосіб» [14].

Аналіз фінансового положення малого підприємства виконується за такими основними напрямками (Рис. 1.7.):

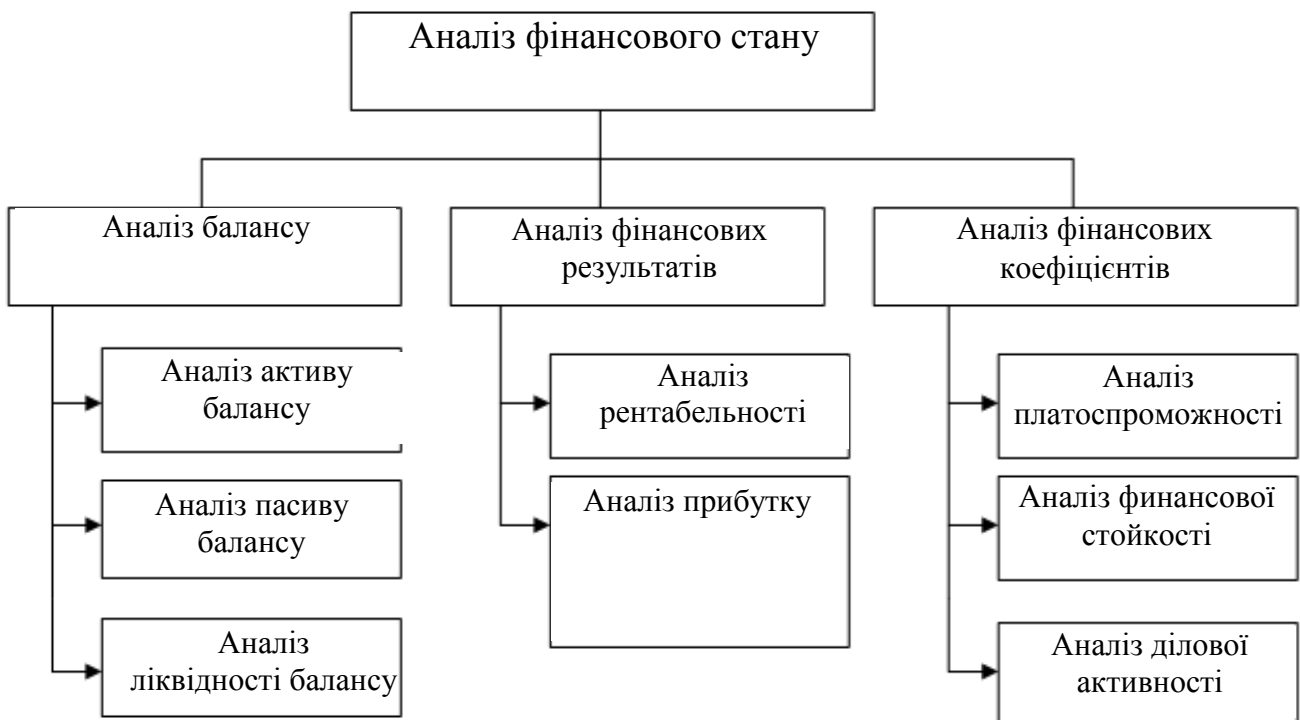

Рис. 1.7. Схема аналізу фінансового стану підприємства

- 1) Аналіз наявності, розміщення і використання ресурсів підприємства
- 2) Аналіз ліквідності
- 3) Аналіз платоспроможності
- 4) Аналіз фінансової стійкості в довгостроковому періоді (структури капіталу)
- 5) Аналіз фінансових результатів діяльності
- 6) Аналіз ділової активності

Для проведення аналізу фінансового стану підприємства (в розрізі указаних напрямів) найчастіше використовується система фінансових коефіцієнтів.

Структура показників для аналізу конкретного підприємства визначається в кожному випадку окремо. Далі наведемо найбільш поширені показники аналізу фінансового стану малого підприємства.

Показники ліквідності.

Фінансовий стан підприємства в першу чергу, оцінюється показниками ліквідності. Від ступеня ліквідності балансу залежить його платоспроможність.

«Ліквідність балансу – це можливість суб'єкта господарювання перетворювати свої активи в готівку та погасити зобов'язання, або ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Коефіцієнти ліквідності дозволяють визначити здатність підприємства погасити свої короткострокові зобов'язання протягом звітного періоду» [39].

Найбільш важливими серед них для фінансового аналізу є приведені в таблиці 1.4.:

«Коефіцієнт загальної ліквідності, який ще називається коефіцієнтом поточної ліквідності, або коефіцієнтом загального покриття (Кзл) показує, чи досить у підприємства коштів, що можуть бути використані для погашення його поточних (короткострокових) зобов'язань протягом визначеного періоду.

Відповідно до загальноприйнятих міжнародних стандартів, вважається, що цей коефіцієнт повинний знаходитися в межах від одиниці до двох (іноді 2,5)».

Таблиця 1.4.

Алгоритм розрахунку коефіцієнтів ліквідності [72]

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Умовні позначення
1	2	3
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{ПА}{ПЗ}$	де, <i>ПА</i> - поточні активи (II розділ активу балансу); <i>ПЗ</i> - поточні зобов'язання (IV і V розділи пасиву балансу).
2. Коефіцієнт термінової ліквідності	$K_{нл} = \frac{ПА - З}{ПЗ}$	де, <i>З</i> - запаси; <i>ГК</i> - грошові кошти та їх еквіваленти; <i>ПФИ</i> - поточні фінансові інвестиції; <i>ДЗ</i> - дебіторська заборгованість.
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:	$K_{ал} = \frac{ГК}{ПЗ}$	де, <i>ГК</i> - грошові кошти та їх еквіваленти; <i>ПЗ</i> - поточні зобов'язання.

Нижня границя обумовлена тим, що оборотних коштів повинно бути щонайменше досить для погашення короткострокових зобов'язань, інакше компанія виявиться під погрозою банкрутства. Значне перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями вважається також небажаним, оскільки може свідчити про нераціональну структуру активів. При аналізі коефіцієнта особлива увага звертається на його динаміку» [72].

Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності характеризує, яка частина зобов'язань може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних надходжень за відвантажену продукцію (виконані роботи, надані послуги). Він визначається як відношення найбільш ліквідної частини оборотних коштів (грошових коштів, поточних фінансових інвестицій і дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань.

Багато, щоб цей коефіцієнт був більшим за одиницю. Таким чином визначають, чи вистачить у підприємства всіх оборотних активів для повної ліквідації своїх боргових зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних зобов'язань. До найбільш ліквідної

частини активів відносять грошові кошти та їх еквіваленти. Показник демонструє частку поточних зобов'язань підприємства, яка може бути погашена негайно.

Нормативним вважається значення від 0,2 до 0,5. Більш низький показник вказує на те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Значення вище нормативного також може вказувати на проблеми в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Занадто високий показник абсолютної ліквідності говорить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів.

Показники платоспроможності.

«Платоспроможність – це наявність у підприємства грошових коштів, достатніх для своєчасного погашення своїх короткострокових боргових зобов'язань. Таким чином, основними ознаками платоспроможності є:

- наявність у достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Аналіз платоспроможності здійснюється шляхом зіставлення наявності і надходження коштів з платежами першої необхідності (податки, розрахунки з органами соціального страхування, пенсійного фонду та інші нарахування, погашення позик, сплата комунальних послуг і послуг сторонніх організацій, оплата праці). Дані показники дозволяють оцінити здатність підприємства вчасно виконати свої зобов'язання» [77].

Для абсолютної оцінки платоспроможності розраховують достатність засобів для формування запасів підприємства - як різницю між величиною джерел покриття і необхідним розміром запасів. Співвідношення вартості запасів і використуваних для їх формування власних і залучених джерел, є одним з важливих чинників доброго фінансового стану підприємства.

«Платоспроможність, малого підприємства в першу чергу, вимірюється коефіцієнтом платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів до суми термінових платежів на певну дату або на наступний

період. Якщо коефіцієнт платоспроможності не менше одиниці, то це свідчить про платоспроможність підприємства. Коефіцієнт платоспроможності по суті показує, скільки одиниць платіжних засобів припадає на одиницю термінових зобов'язань» [77].

У таблиці 1.5. наведено алгоритм розрахунку основних показників платоспроможності підприємства

Таблиця 1.5.

Алгоритм розрахунку коефіцієнтів платоспроможності

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Умовні позначення
1. Коефіцієнт платоспроможності	$K_{пл} = \frac{ГК}{ПЗ}$	де, <i>ГК</i> – грошові кошти; <i>ПЗ</i> - термінові зобов'язання.
2. Власні оборотні кошти	$ВОК = ПА - ПЗ$	де, <i>ПА</i> - поточні активи (II розділ активу балансу); <i>ПЗ</i> - поточні зобов'язання (IV і V розділи пасиву балансу).
3. Нормальні джерела формування запасів	$ДФЗ = ВОК + ККЗ + КПБ$	де, <i>ККЗ</i> - короткострокова кредиторська заборгованість; <i>КПБ</i> - короткострокові кредити банку
4. Коефіцієнт покриття запасів нормальними джерелами формування запасів	$K_{пз} = \frac{ДФЗ}{З}$	де, <i>ДФЗ</i> – нормальні джерела формування запасів; <i>З</i> – запаси.
5. Коефіцієнт маневреності ВОК:	$K_{Мвок} = \frac{ГК}{ВОК}$	<i>ГК</i> – грошові кошти та їх еквіваленти; <i>ВОК</i> - власні оборотні кошти.

В процесі аналізу платоспроможності малого підприємства, необхідно вивчити можливі причини недоліку фінансових ресурсів, періодичність і частоту їх виникнення, динаміку прострочених боргів. Причинами неплатоспроможності в першу чергу можуть бути невиконання плану виробництва і реалізації продукції, і отже, плану прибутку, в результаті з'являється нестача власних джерел фінансування підприємства, а також високий відсоток оподаткування.

Показники фінансової стійкості.

«Однією з найважливіших характеристик фінансового стану малого підприємства є його фінансова стійкість (стабільність).

Фінансова стійкість - це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування» [77].

«При оцінці фінансової стійкості застосовується аналітичний підхід, тобто, розраховані фактичні показники порівнюють з еталонними (практика закордонних країн та України). Традиційно для відносної оцінки фінансової стійкості як вітчизняними, так і зарубіжними авторами пропонується використовувати цілий ряд коефіцієнтів, які обчислюються, виходячи із наявної у фінансовій звітності інформації» [14].

Таким чином, в даний час розроблена система відносних показників які використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства. Основні з них приведені в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6.

Алгоритм розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості [72]

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Умовні позначення
1	2	3
1. Коефіцієнт автономії або незалежності	$K_a = \frac{BK}{A}$	де, <i>BK</i> - власний капітал; <i>A</i> – активи.
2. Коефіцієнт залучених коштів	$K_{nc} = \frac{ЗК}{A}$	де, <i>ЗК</i> - залучений капітал; <i>A</i> – активи.
3. Коефіцієнт капіталізації	$K_k = \frac{A}{BK}$	де, <i>BK</i> - власний капітал; <i>A</i> – активи.
4. Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{фз} = \frac{ЗК}{BK}$	де, <i>ЗК</i> - залучений капітал; <i>BK</i> - власний капітал.
5. Коефіцієнт структури постійного капіталу	$K_{спк} = \frac{ДсЗ}{ПК} = \frac{ДсЗ}{BK + ДсЗ}$	де, <i>ДсЗ</i> - довгострокові зобов'язання; <i>ПК</i> – постійний капітал; <i>BK</i> - власний капітал.
6. Коефіцієнт структури залучених коштів	$K_{сзк} = \frac{ПзК}{ЗК}$	де, <i>ПзК</i> – позикові кошти; <i>ЗК</i> – залучені кошти.
.Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{Мвк} = \frac{ВОК}{BK}$	де, <i>ВОК</i> - власні оборотні кошти; <i>BK</i> - власний капітал.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості (коефіцієнтів) полягає в оцінках їх зміни щодо нормативного рівня та у динаміці за попередні періоди. Характеристика основних відносних показників фінансової стійкості:

- Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх запозичень. Визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу;

- Коефіцієнт залучених коштів - відношення залучених коштів до валюти балансу відображає частку позикового капіталу в джерелах фінансування. Цей коефіцієнт є зворотним до коефіцієнту автономії.

- Коефіцієнт капіталізації показує, скільки гривень активів принесла 1 грн. власного капіталу. Він свідчить про якість управління підприємством.

- Коефіцієнт фінансової залежності характеризує частку залученого капіталу (зобов'язань) у загальній вартості авансованого капіталу. Оцінки його зміни обернені стосовно коефіцієнта автономії. Він характеризує залежність фірми від зовнішніх позик. Чим вище даний показник, тим більш ризикована ситуація, що може привести до банкрутства підприємства.

- Коефіцієнт структури постійного капіталу показує яку частку постійного капіталу складають довгострокові позики, або інші зобов'язання

- Коефіцієнт структури залучених коштів показує частку позикових коштів (кредити банків, процентні векселі, облігаційні позики) тобто платних ресурсів, у загальній сумі залучених коштів.

- Коефіцієнт маневрування власного капіталу) характеризує ступінь мобільності власного капіталу щодо можливого вільного маневрування ним і розраховується як відношення власного оборотного капіталу до суми всього власного капіталу. Чим більше значення цього коефіцієнта, тим ліпший фінансовий стан, оскільки створюються кращі можливості фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності, проведення розрахунків з кредитора.

«Названі коефіцієнти не вичерпують усю систему показників, які можна використовувати під час аналізу фінансової стійкості. Часто на практиці

застосовують коефіцієнти, які відображають деталізовані структурні зрушення активів і пасивів, взаємозв'язки грошового потоку тощо. За наведеною сукупністю коефіцієнтів можна достовірно визначити фінансову стійкість будь-якого суб'єкта господарювання» [51].

Показники рентабельності діяльності.

Оцінку ефективності діяльності малого підприємства проводять не лише за показником прибутку, але й за показниками рентабельності. «Рентабельність – це відносний показник, що характеризує ефективність (доходність) діяльності підприємства. Він показує, скільки одиниць прибутку (балансового, чистого, операційного, оподаткованого тощо) отримують на одиницю реалізованої продукції (активів, виробничих фондів, власного капіталу тощо)» [26].

Показники рентабельності якнайповніше характеризують кінцеві результати роботи малого підприємства, оскільки їх величина показує співвідношення прибутку з наявними або використаними ресурсами.

Таким чином, «коефіцієнти рентабельності оцінюють ефективність діяльності компанії, що визначається шляхом співвідношення результатів діяльності з витраченими ресурсами, або з обсягами діяльності. Звичайно рентабельність розраховують у відсотках» [72].

Основні показники рентабельності, наведені у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7.

Алгоритм розрахунку показників рентабельності [72]

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Умовні позначення
1. Рентабельність активів	$Pa = \frac{\Pi}{A} * 100\%$	де Π - прибуток; A – кількість задіяних для цього активів.
2. Рентабельність реалізації	$Pr = \frac{ВП}{B} * 100\%$	де, $ВП$ - валовий прибуток від реалізації; B - валова чи чиста виручка від реалізації продукції товарів, робіт, послуг.
3. Рентабельність витрат на виробництво	$Pv = \frac{ВП}{c/c} * 100\%$	де, $ВП$ - валовий прибуток від реалізації; C/c - собівартість реалізованої продукції, виконаних робіт, зроблених послуг.
4. Рентабельність від основної діяльності	$Pоп.д. = \frac{Фін.рез.}{Витрати} * 100\%$	

«Рентабельності активів показує, скільки грошових одиниць прибутку отримала фірма з однієї грошової одиниці ресурсів, незалежно від джерела залучення коштів. Цей показник є одним з найбільш важливих індикаторів конкурентноздатності підприємства.

Рентабельність реалізації показує, скільки грошових одиниць валового прибутку отримало підприємство з 1 грн. реалізованої продукції.

Рентабельність витрат на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг показує скільки грошових одиниць заробило підприємство з 1 витраченої грошової одиниці.

Рентабельність основної діяльності дозволяє оцінити, який прибуток приносить кожна грошова одиниця операційної діяльності» [72]

Показники ділової активності.

Фінансовий стан малого підприємства безпосередньо залежить від того, як швидко засоби, що вкладені в його активи, трансформуються в реальні грошові кошти.

«Коефіцієнти ділової активності дозволяють проаналізувати, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси, насамперед обігові кошти, у часі. Як правило, до цієї групи відносяться різні показники оборотності. Важливість цих показників визначається тим, що швидкість обігу коштів підприємства безпосередньо впливає на його платоспроможність і забезпечення безперервності господарської діяльності» [72].

Як правило, до цієї групи відносяться різні показники оборотності (табл. 1.8.).

Таблиця 1.8.

Алгоритм розрахунку основних коефіцієнтів ділової активності [72]

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Умовні позначення
1	2	3
1. Коефіцієнт оборотності активів	$KOa = \frac{B}{A}$	де, B - валова виручка від реалізації продукції товарів, робіт, послуг; A - кількість задіяних для цього активів.

Продовження табл. 1.8

1	2	3
2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$KOa = \frac{B}{BK}$	де, B - валова виручка від реалізації продукції товарів, робіт, послуг; BK - власний капітал.
3. Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	$KOz = \frac{C/c}{З}$	де, C/c - собівартість реалізованої продукції, виконаних робіт, зроблених послуг. $З$ – запаси.
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	$KOdz = \frac{B}{ДЗ}$	де, B - валова виручка від реалізації продукції товарів, робіт, послуг; $ДЗ$ - дебіторська заборгованість
5. Період оборотності запасів у днях	$POz = \frac{КДП}{KOz}$	де, $КДП$ кількість днів в аналізованому періоді; KOz - коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів.
6. Період оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у днях	$POdz = \frac{КДП}{KOdz}$	де, $КДП$ кількість днів в аналізованому періоді; $KOdz$ - коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
7. Тривалість операційного циклу	$TOЦ = POz + POdz;$	де, POz - період оборотності запасів; $POdz$ - період оборотності дебіторської заборгованості.

«Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації, характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних ресурсів, незалежно від джерел залучення. Він показує, скільки разів за рік (чи інший звітний період) відбувається повний цикл виробництва і обігу, що приносить відповідний ефект у виді прибутку, або ж скільки грошових одиниць виручки від реалізації принесла кожна грошова одиниця активів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує різні аспекти діяльності: з комерційної точки зору він відображає або надлишки продажу, або їхню недостатність для обігу власного капіталу за період;

Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів показує, скільки разів за аналізований період запаси обернулися в собівартості реалізованої продукції.

Період оборотності (у днях) - відображає швидкість оборотності вказаних вище показників» [72].

Показники ділової активності є ефективним інструментом для оцінки діяльності суб'єкта господарювання. В якості основної характеристики даних показників можна вважати швидкість обороту фінансових ресурсів. У цілому, показники ділової активності характеризують загальну діяльність підприємства і його можливості при просуванні на відповідному ринку.

Висновки до розділу 1.

«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [63]. Узагальнивши різні наукові підходи до трактування сутності, можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства – це характеристика діяльності підприємства в певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування господарської діяльності і здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Крім того, фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як систему взаємопов'язаних елементів, що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, обумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства.

Всі підприємства залежно від чисельності працівників і річного обсягу валового доходу від реалізації продукції поділяються на малі, середні та великі.

«Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей самий період не перевищує суми, еквівалентної 10 млн євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо

гривні» [73].

«Фінансовий менеджмент малого бізнесу, з одного боку спрямований на забезпечення фірми оптимальною сумою грошових надходжень, збереження фінансової стійкості та ліквідності малого підприємства, а з іншого — на отримання максимального прибутку за мінімального ризику. Основні чинники, які впливають на організацію управління фінансами малого підприємства: кількість працюючих, їхній склад; організаційна структура підприємства; сфера діяльності; асортимент продукції; форма власності; співвідношення попиту та пропозиції продукції, що виробляється» [75].

«Аналіз фінансового стану є важливим складником ефективного управління формуванням, розміщенням і використанням ресурсів підприємства. Фінансово-економічний стан визначається величиною, складом і структурою активів, власного капіталу і зобов'язань, певні співвідношення яких зумовлюють фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність суб'єктів господарювання» [14].

Зміст фінансового аналізу діяльності малого підприємства полягає в комплексному вивченні його функціонування з метою об'єктивної оцінки досягнутих фінансових результатів і виявлення шляхів подальшого підвищення прибутковості (рентабельності) при забезпеченні безпечного рівня ліквідності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «РІВА-НОРД»

2.1 Сфера діяльності підприємства

Підприємство з обмеженою відповідальністю ТОВ «Ріва-норд» зареєстроване у виконавчому комітеті Северодонецької міської ради Луганської області 30 березня 2006 року, привласнений код ЄДРПОУ 34306095. Підприємство знаходиться за фактичною адресою оренди приміщення на території Луганській області в м. Северодонецьк, вулиця Механізаторів будинок 14.

2 червня 2006р. у державній податковій інспекції м. Северодонецька підприємство ТОВ «Ріва-норд» отримало свідоцтво як платник податку на додану вартість та індивідуальний податковий номер № 343060912141, зараз номер свідоцтва – 100263527. На підприємстві є ліцензія АВ № 544326 на надання послуг з перевезення. Воно створено з метою ведення підприємницької діяльності та отримання прибутку і здійснює свою діяльність у відповідності з Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законами України «Про власність», «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та іншими законодавчими актами України.

Підприємство з обмеженою відповідальністю «Ріва-норд» є юридичною особою і будує свою діяльність на підставі Статуту і чинного законодавства України. Підприємство засноване на власності однієї особи — власника та Засновника Підприємства. Засновником організації є фізична особа: Єрмаков Р.П. (100%).

Повне фірмове найменування — Товариство з обмеженою відповідальністю «Ріва-норд», скорочене найменування — ТОВ «Ріва-норд». Директором підприємства, з необмеженим правом підпису, згідно статуту, є Плетенцов Р.Л.

Підприємство має самостійний баланс, рахунок в банку, печатку з своїм найменуванням і є самостійним платником податків.

Його основними видами діяльності за КЗЕД, згідно довідки державного комітету статистики є:

- 51.51.0 — оптова торгівля паливом та нафтопродуктами;
- 60.24.0 — діяльність автомобільного вантажного транспорту;
- 62.20 — ремонт, відновлення і балансування вантажних шин, наварювання вантажних шин;
- 68.20 — надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого майна.

ТОВ «Ріва-норд» мале підприємство, не має структурних підрозділів, на 2015 рік в штаті організації працює 28 працівників.

Головною метою діяльності підприємства є максимальне задоволення потреби замовників у високій якості продукту, при перевезенні – оперативності і збереженні ПММ і хімічної продукції при мінімально можливих витратах, забезпечення на цій основі зростання добробуту його колективу.

При здійсненні своєї діяльності ТОВ «Ріва-норд» вирішує задачі:

- розвиток і підвищення ефективності автопослуг та торговельної діяльності, впровадження інноваційних досягнень у відповідних областях;
- раціональне використання матеріальних і фінансових ресурсів;
- ефективне використання капітальних вкладень;
- зниження витрат і збільшення прибутку;
- підготовка і підвищення кваліфікації персоналу.

Підприємство ТОВ «Ріва-норд» має майнові і інші права і обов'язки, виступає позивачем і відповідачем в судових органах.

Майно підприємства складають основні фонди і оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається у балансі підприємства.

Джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є:

- доходи, отримані від реалізації робіт, послуг, а також інших видів господарської діяльності;
- амортизаційні відрахування;
- кредити банків і інші кредити;

- грошові і матеріальні внески засновника;
- інші джерела, не заборонені законодавством України.

Прибуток, отриманий підприємством в результаті фінансово-господарської діяльності, підлягає оподаткуванню у відповідності чинного податкового законодавства і після оплати податків і інших обов'язкових платежів використовується для створення фондів підприємства.

На підприємстві ТОВ «Ріва-норд» створюються фонди:

- фонд розвитку виробництва;
- фонд споживання;
- резервний фонд;
- інші фонди.

Порядок створення і використання фондів ТОВ «Ріва-норд» визначається Положенням про фонди, розробленим і прийнятим підприємством.

Відносини підприємства «Ріва-норд» з іншими підприємствами, організаціями і громадянами у всіх сферах господарської діяльності здійснюється на підставі договорів.

Підприємство знаходиться на ринку автопослуг достатньо недавно, але вже показало свій потенціал і тенденції до розвитку. За термін свого існування воно стало діловим і надійним партнером для багатьох підприємств Луганської області.

ТОВ «Ріва-норд» вільне у виборі предмету договору, визначенні зобов'язань, яких або інших умов господарських відносин, які не противоречат законодавству України. Воно самостійно здійснює матеріально-технічне забезпечення власного виробництва через систему прямих угод (контрактів, договорів) з організаціями або окремими громадянами.

Персонал малого підприємства має багатий досвід роботи. Він здійснює перевезення, враховуючи конкретні запити і потреби клієнта, включаючи характер вантажу, особливості законодавства, специфіку країн і територій, через які проходять маршрути перевезень, особливості кожного конкретного

перевезення. Всі перевезення здійснюються в рамках конвенцій CMR, TIR, ADR.

Підприємство ТОВ «Ріва-норд» має достатньо вузьку номенклатуру видів діяльності: реалізуємих товарів та наданих послуг.

Основні види діяльності ТОВ «Ріва-норд»:

1. Транспортні:

- автоперевезення (цистерни, тенти, інше) по Україні, Білорусії;
- перевезення небезпечних вантажів (всі класи ADR).

2. Торгові.

Оптова торгівля поливом в асортименті, нафтопродуктами:

- паливне - мастильні матеріали (бітум, дизельне паливо, бензини).
- технічні масла і мастила, інші.

В умовах розвиненого ринку, коли мережа конкурентів ТОВ «Ріва-норд» велика і насичена, коли на ринку є товари і послуги – конкуренти, аналогічні за якістю та ціною, характер конкуренції тяжіє до використання переваг іміджу підприємства, тобто тих характеристик, які формують сприятливе відношення покупців і позитивне сприйняття підприємства.

В даний час ТОВ «Ріва-норд» серед підприємств посередників займає 15% ринку нафтопродуктів області і серед підприємств перевізників нафтопродуктів – 30% ринку по області. Частка ринку дизельного палива, бензинів має тенденцію до збільшення, а частка ринку бітуму до значного зменшення.

За роки успішної роботи підприємством придбаний досвід в організації як міжнародних, так і внутрішньоукраїнських перевезень. Великий досвід водіїв на внутрішньоукраїнських і міжнародних перевезеннях, мобільний зв'язок, а також власний парк сучасних автомобілів дозволяють якісно і в строк доставляти вантажі. Послуги перевезення вантажів за допомогою автотранспорту підприємства ТОВ «Ріва-норд» мають наступні переваги:

- високий ступінь надійності по збереженню товару в дорозі проходження, де вантаж знаходиться у полі зору водія;

- універсальність маршруту, яка виражається можливістю оперативної зміни шляху проходження у разі появи непередбачених ситуацій: ДТП, ремонт, стихійне лихо;

- можливість транспортування товарів різної специфікації, перевезення яких вимагає дотримання належного температурного режиму, а також небезпечних вантажів;

- спосіб переміщення вантажу до пункту призначення без перевантажень.

У зв'язку з підвищеним інтересом до послуги перевезення вантажів поліпшується і сервіс в області транспортування. І тепер, крім транспортування вантажу, підприємство надає своїм клієнтам послуги страхування переміщуваних об'єктів, підготовки пакету документів на товар, митного оформлення товару.

Таким чином, продукція (послуги) підприємства ТОВ «Ріва-норд» відповідають міжнародним і національним стандартам якості.

Організаційна структура підприємства ТОВ «Ріва-норд» є лінійно-функціональною моделлю управління. Вона ґрунтується на розподілі повноважень і відповідальності по функціях управління і ухвалення рішень по вертикалі. Схема організаційної структури ТОВ «Ріва-норд» приведена в Додатку А. Преваги у використанні такої структури в тому, що вона забезпечує швидке рішення управлінських задач і ефективність роботи функціональних підрозділів.

На підприємстві існує і відповідна система управління.

Вищестоящим органом управління підприємством є Засновник.

Засновник може приймати рішення по всім питанням, що стосуються діяльності підприємства:

- визначення основних напрямків діяльності підприємства та затвердження його бюджету, балансу, планів та звітів про їх виконання;

- затвердження Статуту підприємства, внесення змін та доповнень до Статуту підприємства та внутрішніх документів;

- визначення умов праці, компетенції, розміру заробітної плати підприємства;
- визначення шляхів отримання, розподілу та використання прибутку, порядку покриття збитків;
- затвердження процедурних правил та інших внутрішніх документів підприємства, а також звітів, висновків органів підприємства;
- прийняття рішень щодо отримання підприємством кредитів, позик, передачі майна, що залежить підприємству на праві власності або знаходиться у підприємства на праві повного господарського відання, у заставу;
- прийняття рішень про реорганізацію, припинення діяльності підприємства, призначення ліквідаційної комісії та затвердження ліквідаційного балансу.

Безпосереднє оперативне керівництво підприємством здійснює директор.

Директор призначається на посаду за рішенням Засновника підприємства на умовах трудового контракту з ним.

В трудовому контракті визначаються строки найму, права та обов'язки директора, його відповідальність, умови його матеріального забезпечення, підстави звільнення з роботи. Директора може бути звільнено з посади до закінчення строку контракту на підставах, передбачених у контракті або в законодавстві України та за ініціативою Засновника,

Директор підзвітний Засновнику підприємства, організує виконання його рішень. Для забезпечення виконання рішень Засновника, досягнення мети та статутних завдань підприємства директор підприємства без довіреності діє від імені підприємства, представляє його інтереси в державних та місцевих органах влади, у відносинах з іншими юридичними та фізичними особами, укладає договори, приймає на роботу та звільняє з роботи працівників підприємства, затверджує фонд заробітної плати підприємства, відкриває в банківських установах розрахункові та інші рахунки підприємства, має право першого підпису розрахункових, інших банківських та фінансових документів підприємства, видає накази, розпорядження, вказівки, обов'язкові для інших

працівників підприємства, організує ведення бухгалтерського обліку та ділової документації на підприємстві, здійснює, відповідно до чинного законодавства, цього Статуту та трудового контракту з ним, інші дії з управління підприємством за винятком вирішення питань, що віднесені до компетенції Засновника підприємства.

Заступник директора керує діяльністю з матеріально–технічного постачання, зберігання матеріальних цінностей на центральному складі, організації діяльності автомобільного вантажного транспорту, йому безпосередньо підкоряються диспетчери і водії.

Заступник директора повинен забезпечувати систематичне підвищення ефективності діяльності, зростання продуктивності праці, дотримання режиму економії матеріальних і трудових ресурсів і отримання високих техніко-економічних показників в роботі підприємства.

Механік керує механічною службою, забезпечує безперебійну роботу транспорту підприємства, організує поточні і капітальні ремонти, виконує виробничі завдання безпосереднього керівника.

У обов'язки головного бухгалтера підприємства входить забезпечення раціональної системи документообігу, застосування прогресивних форм і методів ведень бухгалтерського обліку на базі сучасної обчислювальної техніки, що дозволяє здійснювати строгий контроль за раціональним і економічним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

2.2. Аналіз динаміки фінансових і техніко-економічних показників

Для загальної оцінки економічного стану підприємства проводиться аналіз динаміки його основних фінансових і техніко-економічних показників. Дані показники є одним з головних джерел інформації, що використовується керівництвом з метою вироблення рішень щодо подальших дій підприємства.

Оцінка техніко-економічних показників ТОВ «Ріва-норд» виконана методом порівняльного горизонтального аналізу дозволяє охарактеризувати

діяльність підприємства за три роки, з 2013 по 2015 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки основних техніко-економічних показників

ТОВ «Ріва-норд»

№	Найменування показників	Од. вим.	2013р.	2014р.	2015р.	Відхилення 2014р. від 2013 р.		Відхилення 2012р. від 2011 р.	
						Абс.	Віднос., %	Абс.	Віднос., %
1	Обсяг реалізації	тис. грн.	7626,40	11971,00	16128,20	4344,6	56,97	4157,2	34,73
	продукції	тис. грн.	7626,40	9133,60	11562,40	1507,2	19,76	2428,8	26,59
	наданих послуг	тис. грн.	-	2837,40	4565,80	2837,4		1728,4	60,91
2	Собівартість реалізації	тис. грн.	7433,10	9000,00	11327,80	1566,9	21,08	2327,8	25,86
	продукції	тис. грн.	7433,10	6484,30	7876,60	-948,8	-12,76	1392,3	21,47
	наданих послуг	тис. грн.	-	2515,70	3451,20	2515,7		935,5	37,19
3	Витрати на 1 грн.	грн.	0,97	0,75	0,70	-0,22	-22,68	-0,05	-6,67
	продукції	грн.	0,97	0,71	0,68	-0,26	-26,80	-0,03	-4,23
	наданих послуг	грн.	-	0,89	0,76	0,89		-0,13	-14,61
4	Прибуток реалізації від	тис. грн	193,30	2971,00	4800,40	2777,7	1436,99	1829,4	61,58
	продукції	тис. грн	193,30	2649,30	3685,80	2456	1270,56	1036,5	39,12
	наданих послуг	тис. грн	-	321,70	1114,60	321,7	321,70	792,9	246,47
5	Рентабельність витрат	%	2,60	33,01	42,38	30,41	-	9,37	-
	реалізованій продукції	%	2,60	40,86	46,79	38,26	-	5,93	-
	наданих послуг	%	-	12,79	32,30	12,79	-	19,51	-
6	Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн.	2701,0	3023,0	3062,0	322,0	11,92	39,0	1,29
8	Фондовіддача основних фондів	грн./ грн.	2,82	3,95	5,26	1,13	33,60	1,31	31,23
9	Чисельність персоналу	осіб	25	28	28	3	12,0	0	0,00
10	Фонд заробітної плати	тис. грн	55,170	68,107	83,194	12,94	23,45	15,09	22,15
11	Середньомісячна заробітна плата одного працівника	грн.	1839,0	2057,0	2476,0	218,00	11,85	419,00	20,37
12	Продуктивність праці	тис. грн./ ос.	305,056	427,536	576,00	122,48	40,15	148,46	34,73

За даними таблиці, можна зробити наступні висновки.

Ефективність господарської діяльності досліджуваного підприємства в 2015р значно підвищилася в порівнянні з попередніми, 2013 і 2014 рокам, оскільки обсяг реалізації товарної продукції підвищився в 2014р на 56,97%, а в 2015р на 34,73%. В середині 2014р. надання автопослуг вперше з'явилося як вид діяльності, а в 2015р. обсяг реалізації послуг вже зріс на 60,91%.

Собівартість реалізації в досліджуваному періоді в цілому мала тенденцію до збільшення: у 2014 році по відношенню до 2013 року її збільшення склало 1566,9 тис. грн. або 21,08 %, а в 2015 році по відношенню до 2014 року - 25,86% або 2327,8 тис. грн. Проте, собівартість реалізованої товарної продукції в 2014 році зменшилася на 948,8 тис. грн. (12,76%) в порівнянні з попереднім роком, але знову зросла на кінець 2015 року на 1392,3 тис. грн. або 21,47%. Також постійно збільшувалася собівартість надання автопослуг, що в основному відбувалося за рахунок збільшення обсягу.

Зростання собівартості не позначилося негативно на витратах на 1 гривню, які в цілому зменшилися в 2014 році на 22 копійки в порівнянні з 2013 роком і на 5 копійок в 2015 році в порівнянні з 2014 роком. Це відбулося за рахунок більших темпів зростання обсягів реалізації ніж собівартості продукції.

Загальний прибуток від реалізації товарної продукції і наданих послуг зріс на 1829,40 тис. грн. в 2015р. відносно 2014р. і на 2777,70 тис. грн. в 2014р. відносно 2013р, що більш ніж в 15 разів. Це стало можливим в результаті збільшення обсягів реалізації продукції та надання автопослуг, а також за рахунок зменшення затрат.

Рентабельність витрат на реалізацію продукції в 2014р збільшилася відносно 2013р. на 38,26 % а в 2015р. на 5,94%, рентабельність надання послуг також зросла в 2014р. відносно 2013р. на 12,79%, а в цілому з 2013р. до 2015р. рентабельність зросла на 32,30%.

Вартість основних фондів в досліджуваному періоді також збільшувалася: у 2014 році вона склала 3023,0 тис. грн., що на 322,0 тис. грн. (11,92%) більше, ніж в 2013 році, в 2015 році вартість фондів ще зросла, в

порівнянні з 2014 роком на 39,0 тис. грн. (1,29%), що говорить про наявність додаткових капітальних вкладень.

Фондовіддача в 2014 році в порівнянні з 2013 роком збільшилася на 33,60%, а в 2015 році в порівнянні з попереднім роком 2014 роком - на 31,23 %, що свідчить про достатньо ефективне використання ОВФ. Зростання фондівіддачі відбулося в результаті одночасного збільшення вартості ОВФ на 11,92% і на 1,29%, і вартісного обсягу виробництва на 56,97 % і 34,73 %, відповідно.

Середньооблікова чисельність працюючих змінювалася таким чином: у 2014 році проти 2013 року вона виросла на 3 особи і склала 28 осіб, в 2015 році проти 2014 залишилася без змін.

Аналіз зміни середньомісячної заробітної плати з 2013р. по 2015р. показав стабільне її зростання – в 2014р порівняно з 2013р. вона збільшилася на 218 грн., і в 2015р. на 419 грн., або на 34,6% за 2 роки. В цілому фонд заробітної плати збільшився в 2014р. на 12,94 тис. грн. (23,45%), а в 2015р. порівняно з попереднім роком на 15,09 тис. грн. (22,15%). Це відбулося в результаті, по-перше, збільшення штату з 25 до 28 осіб, і по друге, із за невеликого зростання заробітної плати працівників підприємства, з урахуванням підвищення мінімальної заробітної плати, встановленої на законодавчому рівні.

В цілому, аналіз економічного стану підприємства ТОВ «Ріва-норд» показав, що його діяльність рентабельна, в досліджуваному періоді має місце позитивна динаміка прибутку, що в основному відбувається за рахунок зростання обсягів реалізації. Основною проблемою підприємства є зростання собівартості продукції (послуг).

Глибшу оцінку фінансового стану підприємства проведемо за даними фінансової звітності, зокрема балансу підприємства за три роки. Для цього проведемо дослідження балансу підприємства горизонтальним і вертикальним методами.

2.3. Аналіз фінансового стану підприємства

2.3.1. Загальний аналіз динаміки і структури балансу

«Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, що відображають стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу. У процесі господарської і фінансової діяльності відбувається безперервний процес кругообігу капіталу, змінюються структури засобів і джерела їх формування, наявність потреби у фінансових ресурсах і, як наслідок, платоспроможності підприємства» .

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його комерційної і фінансової діяльності. Отже, він є підсумком умілого управління всім комплексом чинників, що визначають результати господарської діяльності підприємства» [44].

Згідно Балансу виконаємо оцінку фінансового стану підприємства ТОВ «Ріва-норд»

Для цього проведемо аналіз балансу підприємства горизонтальним і вертикальним методами за допомогою таблиць 2.2, 2.3.

Таблиця 2.2.

Горизонтальний аналіз активу балансу підприємства ТОВ «Ріва-норд»

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014 рік по відношенню 2013 року		2015 рік по відношенню 2014 року	
				абсолютні	відносні, %	абсолютні	відносні, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Необоротні активи							
Основні засоби:							
залишкова вартість	223,0	262,0	269,0	39,0	17,4	7,0	2,7
первісна вартість	230,8	270,5	288,2	39,7	17,1	17,7	6,5
знос	7,8	8,5	19,2	1,3	8,9	10,7	125,9
Усього за розділом I	223,0	262,0	269,0	39,0	17,4	7,0	2,7

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
II Оборотні активи							
Товари	151,7	165,0	93,7	13,3	8,8	-71,3	- 43,2
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	13,0	52,3	490,7	39,3	302,3	438,4	838,2
чиста реалізаційна вартість	13,0	52,3	490,7	39,3	302,3	438,4	838,2
первісна вартість	13,0	52,3	490,7	39,3	302,3	438,4	838,2
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті	40,2	21,4	49,9	- 18,8	- 46,8	28,5	133,2
Усього за розділом II	204,9	239,0	634,3	34,1	16,6	395,3	265,4
III Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0
БАЛАНС	427,9	501,0	903,3	73,1	17,3	402,3	80,3

Наведені дані дозволяють зробити такі висновки:

Загальна сума активів збільшилася на 475,4 тис. грн. або більш, ніж на 111%. Це збільшення відбулось переважно за рахунок значного збільшення дебіторської заборгованості - в абсолютному вимірюванні на 477,7 тис. грн. (або на 3674,6%). Це означає, що підприємство фактично кредитувало своїх партнерів по бізнесу, які вчасно не розраховувалися за товари та послуги, що надавалися підприємством. Але з іншого боку, якщо підприємство має надійних партнерів, то слід очікувати надходження коштів у наступних періодах, що трохи поліпшить ситуацію з показниками ліквідності.

Подальшу динаміку змін можна прослідкувати, порівнюючи абсолютні величини залишків по кожній статті балансу за вказані роки. Такому порівнянню підлягають також підсумкові величини по розділах.

Досліджуючи дані таблиці 2.2, можна відзначити, що відбулося збільшення необоротних активів в 2014 році в порівнянні с попереднім

періодом на суму 239 тис. грн. (17,1%), в 2015 році їх сума ще збільшилася - на 7,0 тис. грн. (2,7%) в порівнянні с 2011 роком.

Оборотні активи мали таку ж тенденцію, вони значно зросли: у 2014 році на 34,1 тис. грн., або на 16,6%, і в 2015 році на 395,3 тис. грн., або на 265,4 %.

Отже, збільшення валюти балансу на кінець періоду було зумовлене, в першу чергу, зростанням оборотних активів.

У другому розділі балансу відбулися, наступні зміни:

Дебіторська заборгованість мала тенденцію до збільшення. Так вона складала 13,0 тис. грн. в 2013 році, 52,3 тис. грн. в 2014 році, 490,7 тис. грн. в 2015 році.

Грошові кошти підприємства зменшилися в 2014 році в порівнянні з 2013 роком на 46,8%, проте на кінець періоду вони знову зросли - на 133,2%. Що характеризує поліпшення фінансового стану підприємства.

Далі здійснимо оцінку пасиву балансу підприємства ТОВ «Ріва-норд» за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Горизонтальний аналіз пасиву балансу підприємства ТОВ «Ріва-норд»

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2014 рік по відношенню 2013 року		2015 рік по відношенню 2014 року	
				абсолютні і	відносні, %	абсолютні	відносні, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Статутний капітал	260,0	260,0	260,0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	67,2	105,0	186,8	37,8	56,3	81,8	77,9
Всього за розділом I	327,2	365,0	446,8	37,8	11,6	81,8	22,4
IV. Поточні зобов'язання							
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	88,3	127,1	423,7	38,8	43,9	296,6	233,4

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з бюджетом	6,4	6,7	0,2	0,3	4,7	-6,5	-97,1
зі страхування	5,0	0,7	0,4	- 4,3	-86,0	- 0,3	- 42,9
з оплати праці	1,0	1,5	0,9	0,50	150,0	- 0,6	- 40,0
Інші поточні зобов'язання	0	0	31,3	0	0	31,3	0
Всього за розділом IV	100,7	136,0	456,5	35,3	35,1	320,5	235,6
V Доходи майбутніх періодів							
Баланс	427,9	501,0	903,3	73,1	17,3	402,3	80,3

За даними таблиці 2.3. відзначимо наступне:

Величина статутного капіталу впродовж всіх трьох періодів є незмінною. Проте, на кінець періоду власний капітал збільшився на 119,6 тис. грн., або на 36,6%, за рахунок зростання нерозподіленого прибутку підприємства. Так він складав 67,2 тис. грн. в 2013 році, 105,0 тис. грн. в 2014 році, 186,8 тис. грн. в 2015 році.

Аналіз динаміки позикового капіталу показує, що зобов'язання підприємства складаються цілком з поточних. Причому за досліджуваний період, поточні зобов'язання підприємства мали стабільну динаміку до зростання: в 2014 році вони збільшилися на 35,3 тис. грн., або на 35,1%, і в 2015 році на 320,5 тис. грн., або на 235,6 %. В першу чергу це відбулося за рахунок зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги: у 2014 році вона склала 127,1 тис. грн., що на 38,8 тис. грн. (43,9%) більше, ніж в 2013 році, в 2015 році кредиторська заборгованість ще зросла, в порівнянні з 2014 роком на 296,6 тис. грн. (233,4%), що говорить про наявність проблем з розрахунками за товари, роботи, послуги, тобто підприємство не вчасно розраховалося з постачальниками та підрядчиками за виконані роботи та отримані послуги.

Протилежну тенденцію мали поточні зобов'язання за розрахунками з страхування; з бюджетом, з оплати праці, які значно зменшилися на кінець

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Товари	151,7	35,4	165,0	32,9	93,7	10,4	- 2,5	- 83,3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	13,0	3,0	52,3	10,4	490,7	54,3	7,4	43,9
чиста реалізаційна вартість	13,0	3,0	52,3	10,4	490,7	54,3	7,4	43,9
первісна вартість	13,0	3,0	52,3	10,4	490,7	54,3	7,4	43,9
Грошові кошти та їх еквіваленти:								
в національній валюті	40,2	9,5	21,4	4,4	49,9	5,5	- 5,1	1,1
Усього за розділом II	204,9	47,9	239,0	47,7	634,3	70,2	- 0,2	22,5
III Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0
БАЛАНС	427,9	100,0	501,0	100,0	903,3	100,0	0	0

За даними таблиці 2.4, можна зробити наступні висновки. У структурі сукупних активів підприємства найбільшу питому вагу у 2013р. і 2014р. займають необоротні активи – 52,1% та 52,3%, відповідно. Проте, у 2015р. їх частка суттєво зменшилася і склала 29,8%, що можна оцінити позитивно оскільки це сприяє прискоренню оборотності активів підприємства.

Оборотні активи мали протилежну динаміку. У структурі їх питома вага значно зросла на кінець періоду і склала 70,2%. Найбільший внесок у формування оборотних активів підприємства впродовж двох періодів вносила стаття товари - у 2013 році - 35,4 %, у 2014 році - 32,9%, у 2015 році її питома вага скоротилася до 10,4%.

Частка грошових коштів і їх еквівалентів мала динаміку до деякого зниження на кінець періоду: у 2013 році - 9,5 %, у 2014 році - 4,4 %, у 2015 році - 5,5%, що свідчить про проблеми, пов'язані із розрахунками за послуги і маркетинговою політикою підприємства. Також, необхідно відзначити, що в розглянутому періоді мала тенденцію до збільшення питома вага дебіторської

заборгованості. Так, вона складала 3,0% в 2013 році, 10,4% в 2014 році і 54,3% в 2015 році, що можна оцінити украй негативно.

Частка необоротних активів на кінець періоду складає не більше 30,0 %, що говорить про «легку» структуру активів. Це також свідчить про мобільність майна підприємства та сприяє збільшенню оборотності.

Оцінку структури пасиву балансу проведемо за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

Оцінка структури пасиву балансу підприємства ТОВ «Ріва-норд»

Показники	2013 рік		2014 рік		2015 рік		Відхилення пунктів структури	
	Сума	У % до вартості майна	Сума	У % до вартості майна	Сума	У % до вартості майна	2014 рік по відношенню до 2013 року	2015 рік по відношенню до 2014 року
I. Власний капітал								
Статутний капітал	260,0	60,8	260,0	51,9	260,0	28,9	- 8,9	-23,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	67,2	15,7	105,0	20,8	186,8	20,7	5,1	-0,1
Всього за розділом I	327,2	76,5	365,0	72,7	446,8	49,6	- 3,8	- 23,1
IV. Поточні зобов'язання								
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	88,3	20,6	127,1	25,4	423,7	46,9	4,8	21,5
Поточні зобов'язання за розрахунками:								
з бюджетом	6,4	1,5	6,7	1,3	0,2	0	-0,2	-1,3
зі страхування	5,0	1,2	0,7	0,2	0,4	0	-1,0	- 0,2
з оплати праці	1,0	0,2	1,5	0,4	0,9	0,1	0,2	-0,3
Інші поточні зобов'язання	0	0	0	0	31,3	3,4	0	3,4
Всього за розділом IV	100,7	23,5	136,0	27,3	456,5	50,4	3,8	23,1
V Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0
БАЛАНС	427,9	100,0	501,0	100,0	903,3	100,0	0	0

Як видно з таблиці 2.5. частка власного капіталу в загальній сумі пасивів ТОВ «Ріва-норд» в 2013 році складала 76,5%, в 2014 році небагато зменшилася до 72,2%, а в 2015 році ще впала - до 49,6. Це сталося за рахунок збільшення поточних зобов'язань підприємства.

Питома вага статутного капіталу впродовж трьох років також постійно зменшувалася, але його величина залишалася без змін.

Частка позикового капіталу у пасивах підприємства в досліджуваному періоді складала: в 2013 році - 23,5%, в 2014 році - 27,3 %, в 2015 році - 50,4%

Позиковий капітал підприємства формується тільки за рахунок поточних зобов'язань. Відзначимо також, що за розглянутий період поточні зобов'язання підприємства постійно зростали.

Велика частина залучених фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Ріва-норд» - це кредиторська заборгованість, яка склала – 20,6 % у 2013 році; 25,4 % у 2014 році і 46,9% у 2015 році. Зростання короткострокових зобов'язань на кінець періоду означає те, що фінансове положення підприємства стає менш стійким.

Отже, основними висновками, зробленими при вертикальному аналізі балансу підприємства можуть бути такі:

- структура статей балансу демонструє тенденцію до зменшення частки основних засобів і значного збільшення частки оборотних активів;

- у той же час, закріпилася негативна тенденція до збільшення частки дебіторської заборгованості. Підприємству слід вдатися до аналізу структури видатків, налагодити більш стабільні зв'язки з постачальниками, а також посилити контроль за витратами, запобігаючи нецільового витрачання ресурсів.

Таким чином, аналіз балансу підприємства у горизонтальному і вертикальному розрізі показав, що у підприємства велика дебіторська заборгованість, що позначається на рівні показників фінансової стійкості та ліквідності. Зокрема, спостерігається значна частка короткострокових зобов'язань. Частка власного капіталу є значною, але треба контролювати її

відсоток, або ж може скластися загроза банкрутства аналізованого підприємства.

Тому, достатньо висока частка позикового капіталу у пасивах підприємства ТОВ «Ріва-норд» у поєднанні із збільшенням дебіторської заборгованості - негативний чинник і свідчить про можливу залежність підприємства від постачальників, кредиторів і покупців та його неефективне управління фінансовими ресурсами.

2.3.2. Аналіз динаміки фінансових результатів підприємства

Аналіз фінансових результатів представляє собою процес дослідження умов і результатів їх формування і використання з метою виявлення резервів подальшого росту ефективності діяльності господарюючого суб'єкта.

«Для оцінки рівня і прибутку (збитку) за даними Звіту про фінансові результати використовується метод горизонтального аналізу.

Горизонтальний (або трендовий) аналіз прибутку базується на вивченні динаміки окремих його показників в часі. В процесі використання цього методу аналізу розраховуються темпи зростання (приросту) окремих видів прибутку, визначаються загальні тенденції його зміни» [51].

Фінансові результати від торгових операцій та надання автопослуг підприємством за досліджуваний період приведені в табл. 2.6.

Таблиця. 2.6

Оцінка фінансових результатів ТОВ «Ріва-норд»

Стаття фінансового звіту	Сума, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення		
	2013р	2014р	2015р	2013р	2014р.	2015р.	Абсолют. 2015р. від 2013р., тис. грн.	Віднос. 2015р. від 2013р., %	По структурі, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9151,7	14365,2	19353,9	100,00	100,00	100,00	10202,2	111,5	0

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Податок на додану вартість	1525,3	2394,2	3225,7	16,7	16,7	16,7	1700,4	111,5	0
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7626,4	11971,0	16128,2	83,3	83,3	83,3	8501,8	111,5	0
Інші операційні витрати	7433,1	9000,0	11327,8	81,2	62,7	58,5	3894,7	52,4	22,7
Валовий прибуток	193,3	2971,0	4800,4	2,1	37,3	24,8	4607,1	2383,4	22,7
Інші витрати	125,6	2905,5	4618,8	1,4	20,2	23,9	4493,2	3577,4	22,5
Разом витрати	7558,7	11905,5	15946,6	82,6	82,9	82,2	8387,9	111,0	-0,4
Фінансовий результат до оподаткування	67,7	65,5	181,6	0,7	0,5	0,9	113,9	168,2	0,4
Податок на прибуток	33,9	27,6	99,9	0,4	0,2	0,5	66,0	194,7	0,1
Чистий прибуток (збиток)	33,8	37,9	81,7	0,3	0,3	0,4	47,9	141,7	0,1

Фінансові результати діяльності підприємства ТОВ «Ріва-норд» за 2013 - 2015 роки характеризуються сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності.

Із даних таблиці 2.6. видно, що підприємство не мало надзвичайних доходів і витрат, і його кінцевий фінансовий результат є результатом звичайної діяльності. Наведені дані свідчать, що підприємство, яке досліджується, використовує майже всі можливості збільшення чистого прибутку. Про це свідчить хоча б той факт, що дохід (виручка) від реалізації продукції підприємства за 2013р. - 2015р. зріс на 111,5%, тоді як чистий прибуток підприємства збільшився аж на 141,7%. Отже, темп зростання чистого прибутку був більше на 30,2%.

Дані таблиці також свідчать про приріст в звітному році порівняно з попередніми усіх складових прибутку підприємства. Так, дохід від реалізації

продукції, як і чистий дохід збільшилися на 111,5%. Фінансовий результат (прибуток) від операційної діяльності збільшився на 168,2%, чистий прибуток підприємства – на 141,7%. Взагалі прибуток підприємства збільшився на 47,9 тис. грн. Фінансовий результат звичайної діяльності підприємства відносно в 2015р. відносно 2013р. збільшився більш ніж в 2,5 рази.

Дивлячись дані звіту про фінансові результати також можна помітити, що операційні витрати із року в рік в загальній структурі зменшується в з 81,2 % до 58,5% – це дуже гарний показник. Чистий прибуток з 33,8 тис. грн. виріс до 81,7 тис. грн. відносно 2013р.

Отже дослідження фінансових результатів показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити роботу, а саме, збільшення чистих доходів і скорочення витрат, дає можливість виявити найважливіші аспекти, та найслабкіші позиції у фінансовому стані підприємства.

2.3.3. Аналіз фінансових коефіцієнтів

Подальший аналіз фінансового стану підприємства буде виконано за допомогою фінансових коефіцієнтів. «Коефіцієнти є основними інструментами фінансового аналізу, що допомагають встановити зв'язок між різними цифрами у фінансових звітах.

Існують групи показників, що описують:

- Ліквідність підприємства.
- Платоспроможність і структуру капіталу.
- Рентабельність діяльності підприємства.

Фінансовий стан підприємства в короткостроковій перспективі в першу чергу оцінюється показниками ліквідності. Від ступеня ліквідності балансу залежить його платоспроможність» [72].

Для детальнішого ознайомлення з фінансовими тенденціями на підприємстві ТОВ «Ріва-норд» проведемо аналіз коефіцієнтів ліквідності (табл. 2.7.).

Таблиця 2.7

Аналіз показників ліквідності підприємства
ТОВ «Ріва-норд» за 2013-2015рр.

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	2013р.	2014р.	2015р.	Абсолютне відхилення 2014р-2013р.	Абсолютне відхилення 2015р-2014р
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{ПА}{ПЗ}$	2,03	1,76	1,39	-0,27	- 0,37
2. Коефіцієнт термінової ліквідності	$K_{пл} = \frac{ПА - З}{ПЗ}$	0,52	0,54	1,18	0,02	0,64
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:	$K_{ал} = \frac{ГК}{ПЗ}$	0,39	1,04	0,15	0,65	- 0,89

Проаналізувавши розраховані показники можна зробити наступні висновки. Коефіцієнти загальної ліквідності в досліджуваному періоді були нестабільні, а на кінець періоду вони взагалі зменшилися, що говорить про деяке погіршення фінансової ситуації підприємства. Однак, відзначимо, що розраховані коефіцієнти загальної ліквідності відповідають загальноприйнятим міжнародним стандартам (Нормативи: $K_{зл} - 1-2,5$; $K_{пл} - > 0,5$ $K_{ал} - > 0,2$).

Таким чином, можна побачити, що підприємство є ліквідним, коефіцієнт загальної ліквідності показує що у підприємства достатньо оборотних активів, які можуть бути використані для погашення короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнти термінової ліквідності в досліджуваному періоді постійно зростали, це також свідчить, що поточні зобов'язання можуть бути погашені найбільш ліквідною частиною оборотних коштів: грошовими коштами і дебіторською заборгованістю. Їх рівень відповідає загальноприйнятим міжнародним стандартам.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець періоду суттєво знизився, це негативна динаміка, і говорить про те, що підприємство в 2015р. може погасити 15 % своїх поточних зобов'язань відразу грошовими коштами, а в 2013р. цей показник був більше 1,0.

Далі розглянемо показники платоспроможності (табл. 2.8.).

Таблиця 2.8

Аналіз показників платоспроможності підприємства
ТОВ «Ріва-норд» за 2013-2015рр.

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	2013р.	2014р.	2015р.	Абсолютне відхилення 2014р - 2013р.	Абсолютне відхилення 2015р - 2014р
1. Власні оборотні кошти	$ВОК = ПА - ПЗ$	204,9	218,2	310,6	13,3	92,4
2. Нормальні джерела формування запасів	$ДФЗ = ВОК + ККЗ + КПБ$	204,9	238,8	634,3	33,9	395,5
3. Коефіцієнт покриття запасів нормальними джерелами формування запасів	$К_{пз} = \frac{ДФЗ}{З}$	1,35	1,45	6,77	0,1	5,32
4. Коефіцієнт маневреності ВОК:	$К_{Мвок} = \frac{ГК}{ВОК}$	0,20	0,10	0,16	- 0,4	- 0,4

За даними таблиці можна зробити наступні висновки. У підприємства є в достатньому обсязі власні оборотні кошти. Структура поточних активів цілком раціональна. Коефіцієнт маневреності ВОК достатньо високий. Підприємство може характеризуватися як фінансово стійке, оскільки ВОК (власні оборотні кошти) більше 3 (запаси), але величина коефіцієнта покриття запасів – 1,35, 1,45 і 6,77 – свідчать про те, що за рахунок СОС фінансується не тільки запаси, але і дебіторська заборгованість, з чого можна зробити висновок про неефективність використання власного капіталу.

У таблиці 2.9. наведено показники структури капіталу підприємства.

Показники структури капіталу характеризують значну незалежність підприємства від зовнішніх чинників, про що свідчить значення коефіцієнта автономії. На даному підприємстві частка позикових засобів, може пояснюватися недовір'ям кредиторів, про що також свідчить значення коефіцієнта привернутих засобів, який в 2013 р. дорівнював 23% в 2014р. впав до 7%, але у звітному році виріс до 48%.

Таблиця 2.9.

Аналіз показників структури капіталу (фінансової стійкості)
ТОВ «Ріва-норд» за 2013-2015рр.

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	2013р.	2014р.	2015р.	Абсолютне відхилення 2014р-2013р.	Абсолютне відхилення 2015р-2014р
1. Коефіцієнт автономії або незалежності	$Ka = \frac{BK}{A}$	0,77	0,93	0,52	0,16	- 0,41
2. Коефіцієнт повернутих засобів	$Knc = \frac{3K}{A}$	0,23	0,07	0,48	0,16	0,41
3. Коефіцієнт капіталізації	$Kk = \frac{A}{BK}$	0,23	1,08	1,93	0,85	0,85
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$KMvk = \frac{BOK}{BK}$	0,90	0,82	0,90	- 0,08	-0,08

З 2013 по 2015 роки трохи збільшився коефіцієнт капіталізації, що говорить про достатній рівень управління підприємством. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, що 89,6% власного капіталу підприємство може втратити при проведенні операцій з підвищеним ризиком. Підприємству рекомендується вивчати ризики, оцінювати можливі збитки, і якщо ризик великий, то відмовлятися від ризикових операцій.

Далі розглянемо показники рентабельності діяльності підприємства (табл. 2.10.).

Таблиця 2.10.

Аналіз показників рентабельності
ТОВ «Ріва-норд» за 2013-2015рр., %

Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	2010р.	2011р.	2012р.	Абсолютне відхилення 2014р - 2013р.	Абсолютне відхилення 2015р - 2014р
1	2	3	4	5	6	7
1. Рентабельність активів	$Pa = \frac{П}{A} * 100\%$	32,19	25,54	37,98	6,65	12,44

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7
2. Рентабельність витрат	$P_v = \frac{ВП}{c/c} * 100\%$	2,6	33,01	42,38	30,41	9,37
3. Рентабельність від основної діяльності	$P_{оп.д.} = \frac{Фин.рез.}{Витрати} * 100\%$	0,9	0,55	1,14	- 0,35	0,59

За даними таблиці можна зробити наступні висновки. Позитивним в роботі підприємства є отримання в 2015 році прибутку від основної діяльності вище чим в 2014р., та в 2013р., відповідно. Дохід від реалізації при цьому в 2015р. збільшився в 2,11 разів щодо 2013 року. Що привело до збільшення рентабельності активів підприємства. Рентабельність витрат також збільшилась на кінець періоду, оскільки обсяг реалізації зростав швидшими темпами ніж витрати.

Висновки до розділу 2.

ТОВ «Ріва-норд» мале підприємство, не має структурних підрозділів, на 2015 рік в штаті організації працює 28 працівників.

Головною метою діяльності підприємства є максимальне задоволення потреби замовників у високій якості продукту, при перевезенні – оперативності і збереженні ПММ і хімічної продукції при мінімально можливих витратах, забезпечення на цій основі зростання добробуту його колективу.

Аналіз економічного стану підприємства ТОВ «Ріва-норд» показав, що його діяльність рентабельна, в досліджуваному періоді має місце позитивна динаміка прибутку, що в основному відбувається за рахунок зростання обсягів реалізації. Основною проблемою підприємства є зростання собівартості продукції (послуг).

Виконаний аналіз фінансового стану підприємства свідчить, що діяльність з надання послуг ТОВ «Ріва-норд» рентабельна, фінансовий стан підприємства достатньо стійкий.

РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «РІВА-НОРД»

3.1. Резерви покращення фінансового стану підприємства

Конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємства постійного вдосконалення. Для того щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно мати певні конкурентні переваги. Основним засобом отримання цих переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та удосконалення фінансового стану.

«Фінансовий стан підприємства визначається за такими елементами: прибутковістю роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків та обов'язкових платежів; наявністю власних фінансових ресурсів не лише мінімально потрібного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і обігових фондів; платоспроможністю та ліквідністю» [56].

Якщо підприємство не досягає необхідних параметрів у цих напрямках, то економічним підрозділам необхідно знайти резерви, які можуть бути використані для покращення його фінансового стану.

«Проблеми фінансового оздоровлення й ефективного управління фінансовим станом стоять перед будь-яким підприємством і потребують оперативного вирішення. Для цього слід виробити універсальний підхід до управління з урахуванням індивідуальних особливостей діяльності підприємств. Такий підхід має ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях функціонування й розвитку економічних систем, ураховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, особливості діяльності підприємства» [23].

У справжніх умовах обґрунтованість і дієвість управлінських рішень, в першу чергу, залежить від правильної оцінки фінансового стану підприємства,

яка передбачає дослідження комплексу фінансових показників, що відображають все сторони діяльності підприємства.

Виявлення розвитку негативних явищ в діяльності суб'єкта господарювання є можливим тільки при систематичному забезпеченні управлінської ланки інформацією про рівень фінансової стійкості і платоспроможності. Така інформація надається за наслідками фінансового аналізу діяльності підприємства.

«При проведенні оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання слід вивчати значення отриманих в результаті аналізу фінансового стану показники, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормальним для конкретного підприємства рівням, визначати фактори, що вплинули на величину показника в звітному періоді та здійснювати прогноз її величини на перспективу. При цьому виявлення резервів зростання рентабельності, зниження собівартості та інших резервів ефективного розвитку підприємства є предметом фінансового аналізу» [23].

Таким чином, «фінансовий стан підприємства необхідно систематично і всебічно аналізувати з використанням різних методів, прийомів та методик. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів його діяльності як у статистиці за певний період, так і в динаміці за ряд періодів, надасть змоги визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та резерви ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення» [63].

«У процесі виявлення резервів виділяють три етапи: а) аналітичний – виявлення і кількісна оцінка резервів; б) організаційний – розробка комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів; в) функціональний – практична реалізація заходів і контроль їх виконання» [4].

Покращення фінансового стану можливе при збільшенні доходів (вхідних грошових потоків) та зменшенні витрат (вихідних грошових потоків) підприємства. Збільшення величини доходів можливе за рахунок:

- зростання виручки від реалізації;

- продажу частини необоротних активів;
- погашення дебіторської заборгованості.

Зменшення вихідних грошових потоків можливе шляхом:

- зниження собівартості продукції;
- зменшення інших витрат підприємства.

Тому, «основним заходом, що впливає на поліпшення фінансового стану, є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від:

- обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується» [28].

Зростання обсягів реалізації можливе при поліпшенні якості збутової діяльності підприємства. Покращити збут можна наступними методами: зменшенням цін, впровадженням системи знижок, активізацією рекламної роботи.

Тому, «резервами покращення фінансового стану підприємства можуть бути:

- поліпшення показників виробничої діяльності (обсяги, якість робіт, послуг);
- підвищення рентабельності виробництва, а отже, і суми прибутків і обігових коштів;
- зростання обігових коштів через зважені управлінські рішення та поліпшення їх структури;
- зменшення невиправданих (понаднормативних) залишків товарно матеріальних цінностей на складах підприємства;
- зменшення простроченої дебіторської заборгованості.

Головним із напрямків покращення фінансового стану підприємства безумовно є збільшення його прибутку за рахунок:

- зростання обсягу реалізації робіт, послуг;
- зменшення витрат на виробництво і реалізацію продукції, робіт, послуг» [28].

Але «якщо підприємство одержує прибуток і при цьому є неплатоспроможним, потрібно проаналізувати використання прибутку. В умовах перебування підприємства в кризовій ситуації скорочення частки участі працівників у прибутку, відрахувань у резервний і страховий фонди слід розглядати як потенційний резерв поповнення власних оборотних коштів підприємства» [44].

У пошуку резервів фінансового оздоровлення підприємства необхідне вивчення попиту та пропозиції, ринків збуту і формування за даними результатів дослідження оптимального асортименту і структури виробництва продукції (послуг).

Як вже було вказано вище, одержання оптимального розміру прибутку є найважливішим елементом покращення фінансового стану підприємства.

«Для прогнозування максимально можливого прибутку підприємства у плановому році доцільно (виходячи із зарубіжного досвіду) зіставити виручку від реалізації продукції із загальною сумою витрат, що підрозділяються на змінні, постійні і змішані.

Обсяг виробництва продукції, ціна продукту і витрати (витрати на виробництво продукції) знаходяться в певній функціональній залежності один від одного. Тому отримання максимального прибутку, можливо, при певних співвідношеннях цих величин. При ухваленні рішень, націлених на збільшення прибутку підприємства, необхідно враховувати передбачувані величини граничного доходу і граничних витрат. Граничний дохід – це приріст виручки від реалізації на одиницю приросту кількості вироблюваного продукту» [48].

Введемо наступні умовні позначення:

Q – кількість товару (продукту);

p – ціна одиниці товару;

Q*p – дохід (виручка) від реалізації товару;

C – витрати виробництва (витрати);

П – прибуток від реалізації (що не враховує інші витрати).

Тоді прагнення отримати максимум прибутку може бути представлене у формальному вигляді наступною функцією:

$$\Pi = (p * Q) - C \text{ (max)} \quad (3.1)$$

Звідси витікає, щоб прибуток був максимальний, необхідна рівність граничних витрат і граничних доходів. Це співвідношення дозволяє знайти оптимальний розмір обсягу виробництва при відомих (або заданих) функціях попиту:

$$P = f(Q) \text{ і витрат } C = g(Q) \quad (3.2)$$

Таким чином, через оптимізацію виробничої діяльності можна впливати на прибуток підприємства.

Фінансовий аналіз називають також аналізом беззбиткової, оскільки він припускає розрахунок суми виручки від реалізації або обсягу реалізації (у кількісному вимірюванні), при яких забезпечується покриття всіх витрат, — і змінних, і умовно-постійних, тобто беззбиткова, але прибуток ще рівний нулю.

Поріг рентабельності (точка беззбиткової) — це виручка (або обсяг реалізації продукції в натуральному виразі), яка забезпечує повне покриття всіх витрат (змінних і умовно-постійних) і нульовий прибуток.

Підприємство починає отримувати прибуток, коли фактична виручка перевищує «порогову». Чим більше це перевищення, тим більше розмір прибутку.

За допомогою фінансового аналізу підприємство шукає найбільш вигідні поєднання змінних і умовно-постійних витрат, ціни і обсягу реалізації.

«В управлінні прибутком використовують також розрахунок проміжного фінансового результату діяльності підприємства, тобто результат від реалізації після відшкодування змінних витрат. Цей показник називають валовою маржею (або маржинальним доходом) і розраховують його як різницю між виручкою і змінними витратами. Отже, валова маржа — це джерело отримання прибутку і покриття постійних витрат. Завдання підприємства збільшити валову маржу. Якнайкращий варіант — поєднання низьких умовно-постійних витрат з високою валовою маржею» [4].

Тому фінансові служби підприємства повинні постійно знаходити шляхи зменшення витрат, проводити гнучку цінову політику, сприяючи збільшенню обсягу реалізації продукції.

Так, якщо підприємство досягло «порогового» обсягу реалізації, воно може широко використовувати систему знижок, оскільки діє правило: після покриття умовно-постійних витрат прибуток приносить реалізація продукції за будь-яку ціну, що перевищує змінні витрати.

Звідси можна сказати, що стійке фінансове положення підприємства і наявність зростання прибутку є результатом умілого застосування методів управління всією сукупністю виробничо-господарських чинників, що визначають результати діяльності підприємства.

Іншим важливим напрямом пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких виступає прибуток. «Основними джерелами зниження витрат виробництва і реалізації продукції є зниження витрат сировини та матеріалів (зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і витрат у процесі виробництва і збереження, повторне використання матеріалів, упровадження безвідходних технологій), палива і енергії на одиницю продукції, зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції, скорочення адміністративно-управлінських витрат, ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

Відповідно до традиційної методики, економія від впровадження організаційно-технічних заходів щодо зниження собівартості розраховується за формулою:

$$PЗс = (C_0 - C_1) \times ВП \quad (3.3)$$

де: PЗс – економія (резерв) від впровадження організаційно-технічних заходів;

C_0, C_1 – собівартість одиниці продукції відповідно до і після здійснення організаційно-технічного заходу;

ВП – річний обсяг випуску продукції після здійснення організаційно-технічного заходу» [65].

Ще одним шляхом поліпшення фінансового стану підприємства є рефінансування дебіторської заборгованості, основними формами якої є: факторинг, облік векселів, які видані покупцям продукції, форфейтинг.

«Факторинг становить фінансову операцію, при якій підприємство-продавець передає право отримання грошей по платіжним документам банку. За здійснення такої операції банк стягує з підприємства-продавця визначену суму комісійних, яка встановлюється у відсотках до суми платежу. Факторингова операція дозволяє підприємству - продавцю рефінансувати переважно частину дебіторської заборгованості щодо наданого покупцю кредиту в короткі строки» [18].

«Також важливими шляхами поліпшення фінансового стану є мобілізація інших внутрішніх резервів. Це:

- проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства.

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання» [52].

«Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви.

Приховані резерви — частина капіталу, що ніяк не відображена в Балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами удосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу» [53].

Отже, удосконалення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів

підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

3.2. Шляхи збільшення прибутку підприємства ТОВ «Ріва-норд»

Виконаний аналіз економічного стану підприємства ТОВ «Ріва-норд» за 2013-2015рр. показав, що обсяги наданих підприємством послуг з автоперевезень зростають і це позитивно позначається на його прибутку. Проте, темпи збільшення їх надання у кінці розглянутого періоду значно зменшилися. Крім того, основною проблемою підприємства є зростання собівартості продукції (послуг), кредиторської та дебіторської заборгованості, адміністративних та операційних витрат.

В умовах ринкової економіки благополуччя підприємства залежить в першу чергу, від величини і стабільності отриманого прибутку.

Тому, основним фактором покращення фінансового стану аналізованого підприємства є збільшення обсягів надання відповідних послуг вище рівня точки беззбитковості. Такі заходи забезпечать позитивні значення показників рентабельності діяльності підприємства. Результатом запропонованих заходів стане поліпшення фінансового стану підприємства в цілому.

«Необхідною умовою створення прибутку є певний ступінь розвитку виробництва, яке забезпечує перевищення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг) над витратами на виробництво. Головний ланцюжок чинника, який формує прибуток, може мати такий вигляд:

витрати \Rightarrow об'єм виробництва \Rightarrow прибуток

Складові цього ланцюжка повинні знаходитися під постійною увагою і контролем керівництва підприємства» [43].

Як вже було відзначено, дані проведеного дослідження показали уповільнення темпів зростання обсягів виконаних послуг на підприємстві ТОВ «Ріва-норд і, як наслідок, збільшення витрат на одиницю продукції (послуги).

Дані досліджень ринку автопослуг також свідчать: з одного боку, про все більшу затребуваність послуг з перевезення вантажів, особливо небезпечних, а із іншого боку – про дуже жорстку конкурентну боротьбу серед підприємств, що надають такі послуги.

Тому підприємству пропонується розширення обсягів діяльності за рахунок впровадження нових мувінгових послуг.

Ринок мувінгових послуг в Україні тільки почав формуватися і має великі перспективи. Мувінг – це послуги з перевезення рухомого майна різних організацій і приватних осіб, організовані на професійному рівні. На Заході мувінг - дуже розвинена сфера послуг, з величезним щорічним оборотом. У Україні вперше послуги мувінга почали пропонуватися іноземними фірмами ще в середині 90-х минулого століття, проте, набувати поширення почали тільки після підключення до сфери цих послуг українських компаній, що повніше володіють знаннями місцевих особливостей. Мувінг в Україні молодий і лише отримує розвиток. За підсумками досліджень, ринок мувінгових послуг в Києві насичений всього лише на 32%. Тоді як в Северодонецьку мувінгові компанії відсутні взагалі. При цьому такі послуги в регіоні, як показують дослідження попиту, стають все більш затребуваними останнім часом.

Звичайний стандартний пакет послуг включає виїзд фахівця мувінгової компанії до замовника, оцінку вантажу, уточнення часу і дати проведення робіт і їх вартості. Потім в призначений час, працівники фірми проводять упаковку майна, що перевозиться, з наданням пакувального матеріалу, розбирання меблів, маркіровки, вантаження і транспортування спецтранспортом за узгодженим із замовником маршруту. Після прибуття на місце проводиться вивантаження із занесенням в приміщення, розпаковування вантажу і прибирання пакувального сміття. Тобто надання всіх послуг з переїзду «під ключ». Як видно, послуги мувінгової компанії відрізняються від просто надання транспортних послуг, хоча можуть бути легко упроваджені в будь-якій транспортній компанії або в тісній співпраці з нею.

Підприємство ТОВ «Ріва-норд» має свої транспортні засоби, гаражі і склади, а також штат професійних вантажників.

Для початку робіт за наданням мувінгових послуг, ТОВ «Ріва-норд» потрібно буде підготувати фахівця, який буде грамотного визначити вагу і об'єм майна, що перевозиться, правильно підібрати відповідний транспорт, погодивши всі деталі із замовником. За виконання додаткових функцій фахівця з мувінгових послуг, пропонується призначити доплату у розмірі 25 % від окладу, що складе: $-\ ((3540,0 * 0,25) + (3540,0 * 0,25) * 0,376) * 12 = 14,616$ тис. грн. в рік.

Необхідне також придбання спеціальних пристосувань для перенесення великогабаритних вантажів і розбирання-збірки меблів. У серйозній і професійній мувінгової компанії вантажники повинні бути універсальними і, крім навантажувально-розвантажувальних робіт, виконувати збірку меблів, установку світильників, підключення побутової і офісної техніки і ін. роботи, тому вантажників також планується навчити без відвернення від виробництва.

Підприємству спершу рекомендується надавати наступні види мувінгових послуг:

- квартирний переїзд;
- офісний переїзд;
- переїзд виробництва;
- роботи такелажів;
- вивіз будівельного сміття.

Ще однією запланованою можливістю підприємства з розширенням ринку збуту і реклами своїй продукції є створення свого Web-сайту.

Переваги сайту великі: сайт доступний для відвідувачів цілодобово - зручність отримання інформації клієнтами. Інформування відвідувачів сайту суттєво дешевше розсилки паперової кореспонденції. Підприємство отримує представництво на глобальному ринку, що просто неможливо іншими засобами з настільки ж малими витратами. Сайт потрібен для збільшення доходу підприємства та покращення сервісу в роботі з клієнтами.

Витрати на його створення і підтримку відносно невеликі. Витрати на створення простого сайту становлять від 1600 - 2500 грн. на розробку, та порядку 800-1200 грн. за доменне ім'я, тобто 2400 - 3700 грн.

У той же час на сайті можна розмістити велику кількість інформації, включаючи анімацію, графіку і звук, забезпечити можливість зворотного зв'язку, форуми, голосування, бази даних і т.д., що дуже зручно для відвідувачів і клієнтів. Жоден вид друкованої реклами не може надати аналогічні можливості. У той же час адреса Web-сайту можна вказувати на візитках та у друкованій рекламі, що додає компанії солідності і забезпечує легкий доступ до сайту всіх зацікавлених осіб.

За даними експертних оцінок діяльності аналогічних підприємств, після впровадження Web-сайту нових споживачів повинне збільшитися приблизно від 2% до 8% ($16128,2 * 0,02 = 322,56$ тис. грн. - обережний прогноз.)

Згідно дослідженням даних київських мувінгових компаній (Атлант і Ко, Компанія TD Kontur, АВ-ТРАНС, Компанія FMC і інших), невелика мувінгова фірма здійснює до 20 переїздів в місяць при середній вартості в 4970 грн. (вартість 1км. з ПДВ - 21грн.) Вийти на такі показники новий гравець зможе, за експертними оцінками, через шість місяців. У перший місяць підприємство, що надає нові послуги може зробити всього один переїзд, потім кожного місяця їх кількість збільшуватиметься на три-чотири.

Допустимо, що обсяг реалізації мувінгових послуг ТОВ «Ріва-норд» збільшиться у відповідності с оцінками експертів, тоді обсягів додатково наданих автопослуг складе - 1192,8 тис. грн. $((4970 * 20) * 12)$.

Прибуток підприємства від впровадження даного заходу складатиме:

$$\Pi = P - (З + UA) \quad (3.1)$$

де: P – приріст обсягів наданих авто послуг;

З – збільшення собівартості у зв'язку із збільшенням обсягів наданих автопослуг;

UA – витрати підприємства на створення та використання сайту і оплату виконання додаткових функцій фахівця з мувінгу.

$$P = 1192,8 + 322,56 = 1515,36 \text{ тис. грн. (визначено вище).}$$

Збільшення собівартості у зв'язку із зростанням обсягу послуг відбудеться по змінних витратах, питома вага яких за даними 2015 року складає 47,9%, уривень рентабельності – 19%)

$$З = ((1515,36 * 0,81) * 0,479 + (14,616 + 2,400)) = 604,96 \text{ тис. грн}$$

$$П = 1515,36 - 604,96 \text{ тис. грн.} = 910,40 \text{ тис. грн}$$

Шляхами удосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів також є здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі і, таким чином, збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства. Що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам.

Висновки до розділу 3.

«Фінансовий стан підприємства необхідно систематично і всебічно аналізувати з використанням різних методів, прийомів та методик. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів його діяльності як у статистиці за певний період, так і в динаміці за ряд періодів, надасть змоги визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та резерви ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення» [63].

Покращення фінансового стану можливе при збільшенні доходів (вхідних грошових потоків) та зменшенні витрат (вихідних грошових потоків) підприємства.

У результаті дослідження було з'ясовано, що резервами покращення фінансового стану підприємства можуть бути:

- поліпшення показників діяльності малого підприємства (обсяги, якість робіт, послуг);
- підвищення рентабельності виробництва, а отже, і суми прибутків і обігових коштів;

- зростання обігових коштів через зважені управлінські рішення та поліпшення їх структури;
- зменшення невиправданих (понаднормативних) залишків товарно матеріальних цінностей на складі підприємства.

Тому, основним фактором покращення фінансового стану аналізованого підприємства є збільшення обсягів надання автопослуг послуг. Такі заходи забезпечивають позитивні значення показників рентабельності діяльності підприємства.

Проведене дослідження дало можливість запропонувати заходи, направлені на зростання обсягів діяльності за рахунок впровадження нових мувінгових послуг та створення Web-сайту, що призведе до збільшення обсягу реалізованих послуг та спричинить за собою збільшення прибутку підприємства на 910,40 тис. грн.

ВИСНОВКИ

«Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції» [63].

Метою роботи було дослідження теоретичних питань та розробка практичних рекомендацій щодо покращення фінансового стану малого підприємства ТОВ «Ріва-норд».

Перший розділ роботи був присвячений визначенню теоретичних аспектів фінансового стану малого підприємства, у ньому розглядалися поняття платоспроможності та ліквідності підприємства, а також досліджувалася інформаційна база і методологія проведення оцінки і аналізу фінансового стану підприємства, були наведені показники, що їх необхідно визначити для проведення аналізу.

У другому розділі випускної роботи був приведений докладний опис сфери діяльності підприємства ТОВ «Ріва-норд». У цьому розділі також були наведені загальні відомості про підприємство, проаналізовані основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Ріва-норд» та зроблений висновок щодо тенденцій та перспектив його розвитку.

В цілому, аналіз економічного стану малого підприємства ТОВ «Ріва-норд» показав, що його діяльність рентабельна, в досліджуваному періоді мала місце позитивна динаміка прибутку, що в основному відбувалося за рахунок зростання обсягів реалізації. Основною проблемою підприємства є зростання собівартості продукції.

Більш детально був проаналізований фінансовий стан підприємства. Виконаний аналіз свідчить, що діяльність з надання послуг ТОВ «Ріва-норд» рентабельна, фінансовий стан підприємства достатньо стійкий.

В умовах ринкової економіки благополуччя підприємства залежить в першу чергу, від величини отриманого прибутку.

Тому, основним фактором покращення фінансового стану аналізованого підприємства є збільшення обсягів надання відповідних послуг вище рівня точки беззбитковості. Такі заходи забезпечують позитивні значення показників рентабельності діяльності підприємства.

У третьому розділі були досліджені можливості покращення фінансового стану ТОВ «Ріва-норд».

Було з'ясовано, що резервами покращення фінансового стану підприємства можуть бути:

- поліпшення показників діяльності малого підприємства (обсяги, якість робіт, послуг);
- підвищення рентабельності виробництва, а отже, і суми прибутків і обігових коштів;
- зростання обігових коштів через зважені управлінські рішення та поліпшення їх структури;
- зменшення невиправданих (понаднормативних) залишків товарно матеріальних цінностей на складі підприємства.

Головним із напрямків покращення фінансового стану підприємства безумовно є збільшення його прибутку.

Проведене дослідження дало можливість запропонувати заходи, направлені на зростання обсягів діяльності за рахунок впровадження нових мувінгових послуг та створення Web-сайту, що призведе до збільшення обсягу реалізованих послуг та спричинить за собою збільшення прибутку підприємства на 910,40 тис. грн. Відзначимо, що рекомендовані заходи дадуть можливість збільшити рівень рентабельності і тим самим покращити фінансовий стан підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України від 16.01.03 р. № 436-IV
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.91 р. № 1576-ХІІ.
3. А. Ачкасов, А. О. Гріщенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012 – 405 с.
4. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / За заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: Центр учбової літератури, 2013.
5. Балабанов И.Т. «Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом?». - М.: Финансы и Статистика, 2009.
6. Балащенко В.Ф., Бондарь Т.Е., Финансы предприятий: изд. 2-е испр., перераб. и доп. Мн.: 2011 г. – 254 с.
7. Бедриниць, М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [Текст] : навч. посібник / М. Д. Бедриниць, А. В. Сурженко. – Київ : Центр учб. л-ри, 2016. – 352 с.
8. Безбородова Т. В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану// Економіка. Управління. Інновації. – Випуск –№ 1 (11), 2014
9. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. - 2005. - № 3. - С. 117-128.
10. Білуха М. Т. Курс аудиту : підручник / М. Т. Білуха. - К. : Вища шк. ; Знання, 1998. - 574 с.
11. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 84 с.
11. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. — К., 2012 – 312 с.
12. Верланов О.Ю. Система методологічних компонент оцінки фінансового стану підприємств // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 64 –Економічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили. – 2007 – С. 77 – 85
13. Грабовецький Б.Є.Економічний аналіз.–2009 [Електронний ресурс].–

Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichniy_analiz_-_grabovetskiy_bye

14. Грабовецький Б.Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність. Навчальний посібник. Вінниця ВНТУ 2011. – 420 с.

15. Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства / Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - №10(42). - С. 141-146.

16. Г.О. Фролова Фінансовий аналіз Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань, Київ Видавництво Європейського університету 2005. – 338 с.

17. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н. М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2005 – №2. –С. 36–40.

18. Данильчук І.В. Рефінансування дебіторської заборгованості як засіб підвищення платоспроможності підприємств на сучасному етапі /Економічний вісник університету / Випуск 2013 № 20/ С. 14-17.

19. Економіка підприємства. За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2010. – 528 с.

20. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Київ: КНЕУ, 2001- 528 с

21. Економіка підприємства: Навч. Посіб. / За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2015. – 341с.

22. Економічний аналіз: Навч. посібн. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.Л. Горбатов; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.

23. Єлецьких С.Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства / С.Я. Єлецьких. //Економіка промисловості. – 2012 – № 3–4 (59–60). – С. 74 –80.

24. Жданов С.А. Методы и рыночная технология экономического управления. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2008. – 272 с.

25. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.:

Центр учбової літератури, 2009. – 728

26.Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз Навчальний посібник 2-ге видання, Київ 2001

27. Зайцев Н.Л. Экономика промышленного предприятия. Практикум: Учеб. пособие для студ. вузов / Н.Л. Зайцев. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 192 с.

28. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства // Економіка держави. – К., 2010. - №1. – С.61-62.

29.Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – М.: ПБОЮЛ М.А. Захаров, 2011. – 424 с.

30.Ковалев А.И., Привалов В.П. Анализ финансового состояния предприятия. - М.: Центр экономики и маркетинга, 2009. – 486 с.

31.Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2010. – 576 с.

32.Коробов М. Я. Фінанси промислового підприємства. —Львів: Оріяна - Нова, 2007. – 368 с.

33. Косякин И. Финансовый анализ, как инструмент управления предприятием // Аудит и финансовый анализ. – 2002. - №7. – с.19-22

34. Кулик Р. Р. Оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання: доцільність залучення аудиторських фірм./ Наукові записки. Серія «Економіка»– Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2011 – Випуск 16 – 644 с. (с 168 -175) как пишется сборник или журнал??)

35.Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008 –392 с

36.Литовских А. М. Финансовый менеджмент / А. М. Литовских [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://journal.esco.co.ua/2003_2/art93.htm

37. Ложкин О. Факторная зависимость рентабельности капитала// Аудит и финансовый анализ. – 2004. - №3. – с.70-71

38. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. - М.:ЮНИТИ-ДАНА, 1999.–254 с.

39. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007 – 488 с.
40. Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 360 с.
41. Райзберг Б.А., Фатхутдинов Р.А. Управление экономикой. Учебник. – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2002. – 784 с.
42. Райзберг Б.А., Фатхутдинов Р.А. Управление экономикой. Учебник. – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2012. – 784 с.
43. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами :навчальний посібник. – Харків : ХНТУСГ, 2013 – 198 с.
44. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства, 7-е вид., Испр. – М.: Нове знання, 2012. – 704 с.
45. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности/ Савицкая Г.В. – М.:ИНФРА-М. – 2003., с. 169
46. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник / Г.В. Савицкая. 9-е изд., – М.: Новое знание, 2010. – 640 с.
47. Станиславчук Е.Н. Основы финансового менеджмента. - М.: Ось-89, 2001. – 384 с.
48. Страховий та інвестиційний менеджмент: Підручник/В.Г. Федоренко, В.Б Захожай, О.Г. Чувардинський и др; Ред. В.ГФедоренко. - К.: МАУП, 2002. - 344 с.
49. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник / О. О. Терещенко. - К. : КНЕУ, 2003. - 554 с. - ISBN 966-574-441-0
50. Моделі та методи прийняття рішень в аналізі й аудиті (модульний варіант): навч. посібник / З. М. Мочаліна, А. Л. Шутенко – К.: Центр навчальної літератури, 2007 – 195 с.
51. Мних Є. Оцінка фінансового стану підприємства за умов застосування методів точкової статистичної експертизи / Є. Мних, Н. Біленька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 2. – С. 27-31.

52. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні фінансового стану підприємства // Економіка, фінанси, право. – К, 2009 – № 7 – С. 26–29.
53. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства/ Мішура В. Б., Спіцин В. Є. // Научный вестник ДГМА. 2017. - № 3 (24Е)
54. Непочатенко О. О. Фінансипідприємств : підручник / Непочатенко О. О. – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с
55. Уткин Э. Финансовый менеджмент. Учебник для вузов. – М.: Издательство «Зерцало», 2010. – 239 с.
56. Федоренко В. І. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства / В. І. Федоренко. – К. : Либідь, 2010 – 227 с.
57. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посібник/ О.С. Філімоненков. - К.: Ельга; Ніка-Центр, 2002. - 360 с. - ISBN 966-521-166-8.
58. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. — К.: Кондор, 2011. — 400 с
59. Финансы / под ред. А. М. Ковалевой. — М.: Финансы и статистика, 2007. — 230 с.
60. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – К.: Либідь, 2002.- 384с
61. Фінансова діяльність підприємств: підручник / О. М. Бандурка та ін. — К.: Либідь, 2012. — 317 с.
62. Фінансовий менеджмент./ Говорушко, Тамара Андріївна Гнатенко, Олена Андріївна - Львів "Магнолія 2006", 2014. - 344
63. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. ; кер. кол. авт. і наук. А. М. Поддєрьогін. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2004. - 546 с."
64. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. — К.: Вид-во КНЕУ, 2010. — 317 с.
65. Цимбалюк, Л. Г. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат

виробництва як основа зменшення ціни товару / Л. Г. Цимбалюк, Н. П. Скригун // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – Бердянськ : БУМіБ, 2011. – №3. – С. 88–95.

66. Экономика предприятия: Учеб. пособие для студ. / Покропивный С.Ф., Швиданенко Г.А., Федонин А.С. и др.; под ред. С.Ф. Покропивного. – Киев: Знання-Пресс, 2001. – 343 с.

67. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 439 с. — (Вища освіта ХХІ століття).

68. Швиданенко Г.А., Покропивный С.Ф., Клименко С.М. «Экономика предприятия», Киев, 2012. – 248 с.

69. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа: Учеб. пособие для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 208 с.

70. Ю.С. Цал Цалко ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ Підручник Центр учбової літератури, 2008

71. Яцюк Н., Халевинская Е. Оценка финансовых результатов деятельности предприятия // Аудит и финансовый анализ. – 2005. - №1. – с.80
Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси підприємств» / укл. С.І. Непочатов, Г.В. Пчелинська – Сєверодонецьк, СТІ, 2005. – 166с.

72. Офіційний сайт «Законодавство України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

73. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

74. [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://skaz.com.ua/finansi/12914/index.html>

75. Характеристика фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу. Економічні науки/7. Облік і аудит [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://skaz.com.ua/finansi/16860/index.html?page>

76.Економічний аналіз. Збірник наукових праць/ –Том 21–№1–2015р. [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://pidruchniki.com/1791021/ekonomika/analiz_platospromozhnosti_likvidnosti

ДОДАТКИ